

Kálaad Pwôl nyə á cilə buud ó Róma yé Isâ í dúgyá nə kálaad mə Pwôl shú Róma yí

Pwôl wə nyə á cilə kálaad éga kənd Dɔ mə Yésus í á bə Róma yí. Nyə á cɛɛl jígɔli bwo váál bí nə ɲkul mpu cugə sɛɛŋgí, Oyúden bən̄n̄ɲ ikúl ishús yí. Shúg lə njígúlá yé wə: «Zembî mə də ɲwa múúd nə tátəlí muud ja múúd mə búgala yí, búgá í kwaga» (1.17). Kálaad éga ji nə məma mən̄kəw məlól.

- (1) Tééd lúu 1 kə wósɔs lúu 8 í, Pwôl ɲgə lwágulə váál múúd ji nə ɲkul bə tátəlí mísh mə Zembî dí yí. Pwôl ka ɲgə jígɔli nə buud bəsh búsə osól ɔ míśm, tə ikúl ishús, tə Oyúden. Ná ndéé, buud bəsh búsə nə ɲkul dúg cug ɲji nə kwíndyá mə Nkɛɲkɛ Shíshim, nəcé Yésus-Kríst wə ɲgə kə nə buud wə Zembî.
- (2) Nyɲgélə wú lúu 9 kə wósɔs lúu 11 dí, Pwôl ɲgə lás sâ í dúgyá nə Oyúden yí. A lwágulə nə kúl Oyúden jêsh ncindí dí í á búgala Yésus. Nji tɛɛm bə ntó, Zembî ɲgə ná jôw bwo, nəcé á cɛɛl bwo, búsə kúl jé.
- (3) Wúlə lúu 12 kə wósɔs 15 dí, Pwôl ɲgə lwágulə nda múúd mə jálá nə cugə cug krísten ná.

Pwôl nyə a shínal kálaad nə məbádá bédálə zhwog buud (lúu 16). A cwééd mínə mə búdá nə budúm, a sá nə sən̄n̄ sə bég kúnə-kúnə.

Məbádá

¹ Mə Pwôl, lwaá má *Krîst Yésus, mə wə má cílă kálaad éga. Mə á zə bə *muud lwámá mə Yésus nəcé Zembî nyə a jôw mə ná mə bəg ntó, Zembî nyə a féésh mə ná mə bwííngug Jɔjɔ Kéel dé.

² Bweyúlə Zembî nyə á bwey kaag buud Jɔjɔ Kéel dɔɔng, a sá ná *buud ɔ mícúndá bé bwé cílăg ŋkaagə nyɔɔngú Kálaad Zembî dí.

³ Jɔjɔ Kéel dɔɔngú dúšə lân mə mwân yé nyə á zə byél mpwɔŋ buud mə *Dávid dí yé.

⁴ Nji, Zembî nyə á yə nyə ŋkul á Shíshim mə Zembî ja nyə á gwúmushi nyə yí; cínəng wə nyə á mpu lwágulə nə Cugye wúsú Yésus-Krîst wɔɔngú ji *Mwân mə Zembî yé.

⁵ Zembî nyə a féésh mə fééshá á mpaam kwɔŋ mə Yésus dí ná mə bəg *muud lwámá yé. Lwámá wɔɔng wí ná mə sáág ná ikûl byêsh í bəg nə məgwág mə búgə, jínə dé í mú ŋwa gúmá.

⁶ Bì básə námá búúd ɔ ikûl nə ilwɔŋ byɔɔngú, bí buud Zembî mə jôw ná bí bəg buud ɔ Yésus wá.

⁷ Mə Pwôl, mə cílə bí buud bēsh Zembî mə búl cɛel nûŋ Róma wá. Nyə a jôw bí ná bí bəg buud bé. Sóŋngú wúsú Zembî bâ Cwámba Yésus-Krîst bwé ó sá bí mpaam, bwé ó sá námá nə bí ŋgəg nə cugə ná shɛɛ.

Pwôl ji nə yéesh kála Róma

⁸ Mə tééd fwo yə Zembî waamá akíba kwɔŋ mə Yésus-Krîst dí shú dún bí bēsh nəcé shí mishwun nyêsh í ŋgə gwáduga búgə jín.

1:1 Mís 9.3-15; 26.16; Gal 1.15-16   **1:2** 3.21; 1Pr 1.10-12   **1:3**
 Mat 1.1; 20.30-31; Mís 13.33; 2Tm 2.8   **1:5** 11.13; 15.15-18; Gal 1.1;
 2.7, 9   **1:7** nə shɛɛ: 5.1; 15.33; 16.20; 1Kr 7.15   **1:8** 16.19; 1Te 1.8

⁹ Mə ɲgə yə Zembî gúmá nə lâm wâm wêsh nəcé mə ɲgələ bwiinj Jɔjɔ Kéel mə mwân yé. Zembî wəɔɲgú jɪ wúshined waamê ná mə ɲɲgê nə bwelɛ yow tédúgála bí bêsh.

¹⁰ Mə ɲgə wá bí ja jêsh mǎjəgula mâm dí; mə ɲgə jɪ Zembî ná ɲkí á magulə, mə bág nə fwámé fwála mə zə nûɲ bídí.

¹¹ Mə jɪ bul bæ nə yéesh ná mə dúg bí. Má cɛel kwíind bí nə ísâ Zembî mə də yə bwán bé zhíí a *shíshim dí yí, bí mpúg lal búgád.

¹² Ntó jɪ ná mə ɲgə jɪ ná shé bág kul ɲgwúd shú ná, búgá bí bí nə ndí má jí námá nə ndí yí, í sáág nə shé bêsh bág nə məgwô, bí ɲwa mwo mádí, mə ɲwa námá bídí.

¹³ Bwaɲɲ, mə acéélé ná bí bág kú mpu ná má dú yigula ná mə zə nûɲ bídí. Mə ɲgə jɪ ná séy jâm í bág námá nə mpumá bídí nda bíl ílwoɲ dí. Njɪ, zə wóós múús íí, məkwowula má abíde mə ná mə zág.

¹⁴ Mə jisə ná mə bwíɲɲug buud bêsh Jɔjɔ Kéel, təə buud bwə mpu cug wá, təə buud bí kú mpu wá; təə ompuye ó ísâ təə buud bwə cúgé ómpuye wá.

¹⁵ Gwá wá má ɲgá bul jɪ ná mə zág námá bwiinj bí buud ɔ Róma Jɔjɔ Kéel yí.

Jɔjɔ Kéel dúsa nyúl mpífə má Zembî

¹⁶ Mɛɛ mə ɲɲgê nə gwág shwôn nə bwiingúlə Jɔjɔ Kéel dəɔɲgú. Nəcé a dúsa nə nyúl ɲkúl má Zembî shú cugúlə múúd yêsh mə *búgula yé, tééd nə *Oyúden kala nə Ogurék bêsh.

17 Nacé otátalí ó Zembî* bwé má nyín Jɔjɔ Kéel dî. Muud nyə é kumə ótátalí ó Zembî bəəŋg dí nə búgá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná. Jí cilyá ná: «Tútalí muud mə dúg cug nacé bələ nə búgá».

Muud yêsh nyə a má byaagula nə Zembî

18 Mpugá ná Zembî ŋə lwóya mpimbə jé í ŋgə zhu gwôw, a ŋə nyada nə buud bwé ŋgə cugə cug á kú bísh Zembî ŋə sá olíŋgí wá, nacé bwé ŋgə sá nə obúbalé bwé kú sêy.

19 Nacé, isâ byêsh búúd bwé jálá nə mpu shú má Zembî dí yí, í á má nyín ná ŋgəŋ, Zembî nyəméfwó nyə a má lwó búúd byo ná ŋgəŋ.

20 Jí ntó. Zembî ŋkul nyé á kú nə nji í aŋgê nə nyîn; sâ gwáméfwó á jísá yí kú námé nyîn. Nji, tééd ja nyə á té shí nə gwów yí, misóólúgú myé mí ŋə lwágula ŋkul nyé nə sâ gwáméfwó Zembî jísá yí. Múúd mə ká téduga tédugá á fəg, a dúg. Buud bwé cúgé ná nə kəəd bí nə ŋkul kaad yí.

21 Nacé bwé á má sá ná, bwé má tɛɛm mpu ísâ í dúgyá nə Zembî yí, bwé ayóyé nyə gúmá nə akíba mə jálá nə nyə Zembî yé. Wáŋ faasúlə ísâ í mú kú nə mfíí, lám ímpwúfú wáŋ í mú yídúgúd nə ŋkwed.

22 Sâ jəəŋg í má sá nə bwé bəg ilad, nji bwé ŋgə téduga nə bí nə fəg.

23 Bwé á má sá ná, gúmá bwé jálá nə yə Zembî jí kú bá bwelɛ fudə yé, bwé ŋə yida yə ivəguli í ísâ í dɛ

1:17 3.21-30; 4.1-25; 10.4-13; Aba 2.4; Gal 3.9-12; Flp 3.9; Heb 10.38

* **1:17** Mbií Zembî má dɛ ci ná muud jí tətálí muud yí. **1:18** 2.5, 8; Ifz 5.6; 2Te 2.12 **1:19** Zhb 12.9; Sôm 19.2-5; Mis 17.27-28; 1Kr 1.21 **1:21** Ifz 4.17-18 **1:22** 1Kr 1.19-20 **1:23** Mbá 4.16-18; Sôm 106.20

bwoo yí, ivugali í búúd, nə ivugali í ínunú nə ivugali í ócúú nə onywâ.

²⁴ Gwé wé jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danɔ-dánɔ ná bwé ɲég nə bɛ íwímbúg yâ milâm myán, ɲə sá misóólúgú mí áɗɗanâ, ɲə séémbali mənɔúúł máɲ bwáméfwó.

²⁵ Bwé á má shwóɔla óbúbálé ó Zembî, yidá ɲwa bwo nda ijóó; bwé ɲə yida kənd gúmá ísâ Zembî nyə á té yííd, í njúl ná Zembî muud nyə a té ísâ byêsh yé, nyə wé má jálá nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

²⁶ Gwé wé jí ná, Zembî nyə a má bíd bwo danɔ-dánɔ ná bwé bɛg iyéesh í ísâ í shwôn. Budá bán bwé má bíd sálə sóólúgú nə budúm, bwé mú yida ɲə sá bwé budá nə budá, í njúl ná ntó dí Zembî nyə á kwambulə bwo ná í bág ɗə bə yé.

²⁷ Námá mbií ɲgwúd wəɔɲgâ, budúm, bwé má lúgə ná bwé báləɲgí nə budá, bwé mú yida ɗə bə ná, ɲgwól múdúm yə nə yéesh shú ɲgwól. Bwé ɲə sá ísâ í shwôn, ɲgwól múdúm balan nə ɲgwól nda mudá. Cwagəwálə bwé ɲə cwagəwa wəɔɲgâ, bwáméfwó bwé ɲə námá ɲwa myəna myâ cínəɲgá.

²⁸ Né ndeé, nda bəɲ bwé abíshé ná bwé mpúg Zembî ná, Zembî nyə a má ka bíd bwo danɔ-dánɔ ná bwé bág milúu kú ɗə mpu faas ísâ, ka ɲə sá ísâ bí kú jəla yí.

²⁹ Bwé mú lwándúlá nə olíɲgá, nə mbíya lâm, nə yéesh mábii, nə gwólə lâm, nə zhíɲ, nə məgwú mə búud, nə ozhuyâ, nə məkəɲ, nə məfúlú kú nə wúbúlé; bwé kyey nə ontaandê,

³⁰ sá íkúdúgú, bwé mpíi Zembî, sá mpyóŋ, ñkêny mányúul, sá bægɛwɛ, bul bæ nɛ fɛg sálɛ mábôw dî, sá míngáádá nɛ obyôl bán.

³¹ Bwé mú kú ná bæ máccɛɛ, kú gwág múud cɛy lámúd, kú nɛ lâm ñjkúŋkwon.

³² Í njúl ná bwé ñgɛ mpu cígúlá má Zembî ná buud bwé sá mbií mísóólúgú míni wá bwé mpíyá nɛ shwiy íí, bán bwé sá myo, bwé gwág námá búúd bwé sá myo wá nywa.

2

Buud bêsh bí nɛ mɛbɛɛ, tɔɔ Oyúden, tɔɔ ikûl ishús

¹ Gwé wá jí ná, wo muud ñgɛ yɛ bóól búúd mɛbɛɛ yé, tɔɔ wo wé zá tɔɔ zá, wo cúgɛ nɛ kɔɔd wó jí nɛ ñkul kaad yí. Nɛcé, ja wó ñgɛ yɛ bóól búúd mɛbɛɛ wo ñgɛ sá isâ í mɛbɛɛ impwúd bwé ñgɛ sá yí, woméfwó námá wé wo ñgɛ yɛ mɛbɛɛ éne.

² Sá bêsh mɛ mpú ná, buud bwé ñgɛ sá mbií isâ wɔɔŋ wá, Zembî ñgɛ sámɛ bwo milású nda óbábálé bí ná.

³ Wo wé ñgɛ yɛ bóól búúd mɛbɛɛ wo ñgɛ námá sá isâ í mɛbɛɛ bwé ñgɛ sá yí; wo tédúgá ná wo bá faam, ná Zembî nyɛ abáɛ sámɛ wo myó milású?

⁴ Ye ná wó yida mpyêny bímbí jɔ lâm Zembî jí nɛ ndí yí, nɛ bálɛ á ñgɛ bæ kú lámusa yí, nɛ bwándúlɛ á ñgɛ bwánd yí? Wo ampúyé ná jɔ lâm Zembî ñgɛ bæ nɛ ndí ni í ñgɛ cíndal wo ná wo céndúg mítédúgá?

⁵ Ntó, wo má yidá bæ ñji míngáádé nɛ míngáádé*, mpug ná Zembî mɛ bá lwágulɛ búúd bêsh mpimbɛ

2:1 Sôm 50.16; Mat 7.2

2:4 Mis 17.30; 2Pr 3.9, 15

2:5 Iza

2.11-21

* 2:5 Mɛkál mɛ mítán má ci na ná: wo ñgaan ná wo acéndé bów-bôw kuú ñjɔnd wô.

jé dúl jwówád. Wo ɲgə sá ná mpimbə jəɲg í bāg bul yáág shú dwô dí. Jwôw dɔɲgá, Zembí mə bá lwágulə ná á də sámb buud mílúsú sémbyé á tətəlî.

⁶ A bá yə múúd yêsh myóna myâ misóólágú nyə á sá myá.

⁷ Bɔɲg bí nə zény ɲgélə kə shwóg ɲgə sá mənywa, ɲgə sɔ́ nə bwá ɲkənəwag, bwá bág nə gúmá, bwá cúgəg cug í cúgé nə ɲkul shîn yí, a bá yə bwo cug á kandugə kandugə.

⁸ Bɔɲg bwá ɲgá yida sá miɲgáádá, kú magulə óbúbálé wá, bwá ɲgá bɛ məzhií mâ olíɲgí wá, Zembí mə bá gwág bwo mpimbə, a bá nyada nə bwo.

⁹ Buud bēsh bwá ɲgá sá məbôw wá, bwá é bwəma nə *incwaw í ntug, bwá bá bə nə yágúwó. Jíni í tééd fwo dúgya nə *Oyúden, í mú námá dúgya nə Ogurêk.

¹⁰ Bɔɲg bēsh báá bwá ɲgá sá mənywa wá, tééd nə Oyúden kala nə Ogurêk í, bwá bá ɲkənəwa, bwá bə nə gúmá, cug bə bwo ná shɛɛ.

¹¹ Mpugá ná Zembí nyə ádé baam nə ɲgwól múúd ntɔ ɲgwól.

¹² Ná ndeé, bíl íkúl í búúd í áshígé bwɛɛ mpu *mbwoomb mácɛɛ; ɲkí bāɲ bwá sá *mísám, bwá bá jɛɛ. Jɛ́lə wāɲ í ábúlé bə shú sâ í dúgyá nə mácɛɛ yí. Bɔɲg bwá á mpu *mbwoomb mácɛɛ wá, bwá ká ɲgə sá misám, bwá bá ɲwa məbɛɛ námá nda mácɛɛ mɔɲg má ɲgə lwágulə ná.

¹³ Buud bwá də gwágulə mácɛɛ gwágulə gwágúlég wá, bwó dí búúsá otútəlî ɔ́ búúd mísh má Zembí dí wá; ɲji, bɔɲg bwá ɲgá bɛ mácɛɛ wá, bwó wé Zembí mə

bá ci ná búsa otátalí ɔ búúd wá.

14 Nkí ikûl ishús í ngə sá isâ mbwoomb máceɛ í ngə jî yí í njúl ná bwá áshígé lág máceɛ, bwá ngə sá isâ byooŋgú nə fɔg byélé. Ntó má lwágulə ná máceɛ mooŋg mə á bwey nyíi bwádí cugud.

15 Cug jáŋ í lwágulə ná misóólúgú mí máceɛ mí bwo cilyá mílámúd; lâm wáŋ í ngə námə magulə ntó, misóólúgú mí máceɛ myooŋg mí ɗu nyîn námə ja bwá ɗu faas isâ í mábɛɛ nə isâ í ŋkáam yí.

16 Sâ í bá nyîn ná ngəŋ jwôw lú sémyé mílása yí wóni. Nacé, Jɔjɔ Kéel má ngə bwiing yí ngə ci ná, jwôw ɗooŋgú, Zembî mə bá nti *Křist Yésus zə jaaw nda mítédúgá mísé búúd ishwoo mímwɔ dí ná.

Oyúden bwá á sá málwə

17 Wo muud jí nə jínə ná *Yúden yé, wó má jéég kwon *mbwoomb máceɛ dí, wo ngə ŋwa gúmá nacé wo mpúlə fwámé Zembî.

18 Wɛɛ wo mpú sâ Zembî wooŋgú ngə jii yí, mbwoomb máceɛ í ngə ntəg sá ná wo mpúg ɗu féesh sâ jí nə mfíí yí.

19 Wɛɛ wo ngə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy lwólə wəancím-ncím zhií, wo ngə fɛen boŋg bí yídúgád wá mənkenya.

20 Wo ngə téduga ná Zembî nyə á yə wo séy jígúílílə ílad, ná wo jí yígúli ikúkágá, ná mbwoomb máceɛ í má sá ná wo mpúg obúbále fwámé mpul!

21 Ká, wó ban ka jígúli wóméfwó nacé jí? Wo wá ngə cúndə ná buud bwá nda júwo, nji wɛɛ ka ngə júwo nacé jí?

22 Wo ηγə ci ná buud bwé nda sá mínəomb, ká nəcέ jí wé ηγə sá yí? Wo ηγə mpii ozembî 3 áyadúg, nəcέ jí wó ηγə júwo isâ í ózembî bəəηg yí?

23 Wo ηγə ηwa gúmá ná wo mpú məcəξ, wo ηγə nyingə caam mwo; caamúlə wó ηγə caam mwo ni, wo ηγə júwo Zembî gúmá jé!

24 Wo má dúg ii? Kálaad Zembî ηγə ci nó: «Bí ηγə sá ná ikúl ishús í ηγəg nə *lás nə nyə bwaasúlə mpu».

25 Jí mpu bə ná ábiwáág ji nə mfií shú dwô dí ja wó bξ mbwoomb məcəξ yí. Wó ká yida ηγə caam məcəξ, wo bə námá mísh má Zembî dí nda muud cúgé síyá ábiwáág yé.

26 Nji, ηkí muud cúgé síyá ábiwáág yé má bξ mbwoomb məcəξ, a bə mísh má Zembî dí nda muud jí síyá ábiwáág yé.

27 Muud nyó áshígé byél kúl búúd í də síya ábiwáág dí yé, ηkí nywáá ηγə bξ məcəξ, a bá sámə wo milósú. Nəcέ wo aηgê nə cugə nda məcəξ mə jí ná, í njúl ná wo ji nə məcəξ micilyá, wo námá nə ábiwáág.

28 Jí ná, bálə Yúden cúgé nji síyálə íyuug, ábiwáág kú bə nji nyəəηg bwé sá nyúúlád yé.

29 Fwámé Yúden ji nyəəηg nyə á má magulə cug Yúden nyódí tédugá dí yé; fwámé ábiwáág ji nyəəηg nyə á má s̄y lám dí cwú yé; nyân mə zhu wé Nkékéké Shíshim, kú bə nəcέ muud ηgələ bξ məcəξ. Fwámé Yúden ji nyəəηg mə ηwá gúmá mísh má Zembî dí yé, kú bə mísh má búúdud yé.

3

Tútálí muud cugé shí gaád

¹ Ká ñkí ntó, *Oyúden bwé ntó bósól búúd nə nyáyé zhíí? Ábìwáág jì nə wáyé mfíí?

² Təo nyáyé zhííd, təo nyáyé di, Oyúden bwé ntó. Bwé ntó nəcé, í tééd fwo bə ná, bwé wé Zembî nyə á kala iciyá byé wá.

³ Ká jì? Ñkí bósól Oyúden bwé á bə kú bə mícçglá myâ bánòh Zembî, yə sá jəonɔ wá í é sá ná Zembî bág kú ná bə iciyá nyáméfwó nyə á ci yí?

⁴ Mbô! Í cugé nə ñkul bə ntó! Buud bwé jəlá nə mpu ná Zembî má dɛ ci ñjì obúbálé, buud bəsh bwé ñjúl obwiingye ó íjò. Sâ jəonɔ wá jì cilyá Kálad Zembî dí yí, ná:

Buud bwé jəlá nə mpu ná
iciyá byô bí ñjì obúbálé;
ñkí bwé tál wo kəod dí, wo ntó.

⁵ Ñkí olíñgî búsu bwé dɛ sá ná otútálí ó Zembî* bwé mpúg nyîn, sá ka ci cínəonɔ ná jì? Ye sá é ci ná Zembî má dɛ námá sá ócícéndé ja á dɛ lwóya mpimbə jé nə sá yí? Mə fwóg ná lás zhizhe lásúlə á buud.

⁶ Mbô! Í cugé nə ñkul bə ntó! Í ká bə ntó, Zembî ka sámb búúd milású ntúdelé?

⁷ «Ñkí íjò byâm í dɛ sá ná obúbálé ó Zembî bwé búlɔg mpu nyîn, mə é ka nyinɔə ŋwa mábçç mə *sám na ntúdelé?»

⁸ Muud jì nə ñkul ci na ná: «Sá sáágá məbôw, məbôw məonɔg má wéeshálíg mənywa?» Bósól búúd

---

3:2 9.4; Sôm 147.19-20   **3:3** 9.6; 11.29; Ilɔ 23.19; 2Tm 2.13   **3:4**
Sôm 51.6   **3:5** 9.14   * **3:5** Mbií Zembî má dɛ ci ná muud jì tútálí
muud yí.   **3:8** 6.1

bwé ηgá ntáma mə jíná wá, bwé ηgə ci ná mə á ci ntó.
Zembî mə bá yə bwo intúgúlí í jéla yí.

⁹ Sá kág ci ná jí? Ye sá Oyúden sá ηgə ntə bóól
búúd nə nyúl zhíí? Cwûd! Sá ηgə kúnəw lwágulə ná
buud bēsh búsə mányámá mə mísémúd, buud bēsh
tə Oyúden tə Ogurêk.

¹⁰ Sâ jəw ηg wá Mícilyá mí ηgá lwágulə kúl mí ηgá ci
ná:

Kú nə muud jí tátəlí, kú nə tə ηgwûd.

¹¹ Kú nə muud jí nə fəg, kú nə muud ηgá sə Zembî.

¹² Buud bēsh bwé á mə wú zhííd
bēsh bwé mú ηgə cwagəwa ntó,
kú nə tə ηgwûd jí nə jə lâm,
kú nə tə ηgwûd nə ηgwûd.

¹³ Nkwoóminú jáη jí nda shwoη í mə bāη yí.
Jûm dán í wéeshúlí nji məshīgâ,
Sâ í wú bwo mpəsə ijá í mpu yí
jí nda məjə mə nywâ.

¹⁴ Məzhúηgúlú nə iciyá í ófimâl
í á mə lwánd bwo mímpud ná cwóó.

¹⁵ Məkuú mə cáás bwo shí
nji kələ gwú búúd.

¹⁶ Kúl jēsh bwé kə yí,
bwé ηgə gwílya mənywa mə búud,
ηgə nyasələ buud mántágulad.

¹⁷ Bwé ampúyé zhíí mətəla.

¹⁸ Bwé abwélé bə nə tédúgá ná bwé fúndə Zembî.

¹⁹ Sá mə mpú ná sâ jēsh *mbwoomb məcçç í ηgá ci yí,
í ηgə dúgya nə buud bwé á yéyəw mbwoomb məcçç
wá. Jí ntó shú ná muud bəg kú bēny mpu, í mpúyug

3:9 1.18-2.24; 3.23   **3:10** Sôm 14.1-3   **3:13** Sôm 5.10; 140.4

3:14 Sôm 10.7   **3:15** Iza 59.7-8   **3:18** Sôm 36.2

ná buud ɔ shí mishwun bêsh bwé á má byaagulə mísh má Zembî dî.

²⁰ Gwé wé jí ná, muud tɛɛm sá mísóólégú máççɛ má ηgə jí myá, Zembî nyə abúle ci ná muud wəɔηgú jí tútəlí nəcɛ ntó. Nəcɛ máççɛ máçsə yidá bə shú ná muud mpúg ja á má sá sám yí.

Búgúlálá Yésus-Krîst wá í sá ná muud nyínúg tútəlí

²¹ Jaá ga jí ná, Zembî má lwóya otútəlí bé, kú ciηgya mbwoomb máççéd. Mbwoomb máççɛ nə micilyá mí *búúd ɔ micúndé mí ηgə yida bwiηg otútəlí Zembî má lwóya wá.

²² Í mú ná, muud mə *búgúlá Yésus-Krîst yé, Zembî ci ná a jí tútəlí muud. A də sá ntó nə muud yêsh mə *búgula yé, kú nə fyasúg;

²³ nəcɛ buud bêsh bwé á má sêh, ná ndɛɛ milwané mí Zembî mí á má wú bwádí ícugud.

²⁴ Nji, Zembî nywáá, má ci ná búçsə otútəlí ɔ búúd. A má ci ntó ashwâ nə jɔ lâm jé, nəcɛ shwiy má *Krîst Yésus í yîl bwo mányámád.

²⁵ Yésus-Krîst wá Zembî nyə á yána tâη cúdú məzán yé, shú ná mácií mé má shwíyugú, muud mə búgúlá nyə yé bég nə ijuugá í *mísám. Yánalə Zembî nyə a yána Yésus yí, nyə a lwágulə né a jí tútəlí nəcɛ nyə á ηgə bíd misám búúd bwé á ηgə sá yág ja Zembî nyə á ηgə ná jísəw yí.

²⁶ Nyə á ηgə jísəw ntó a ηgé mpu ná Yésus mə bá zə bə *lím ícweel. Ja gaád a má lwóya shwiy mə Yésus dí

3:20 Zhb 4.17; Sòm 130.3; 143.2; Rom 4.15; Gal 2.16; 3.22 **3:21** 1.2, 17 **3:22** 2.11; 3.9; 10.12; 11.32 **3:23** 5.2, 12; 8.18-20; Mət 3.19 **3:24** 5.17; Ifz 2.8; Tit 3.7 **3:25** mácií: Mat 26.28; Ifz 2.13; Kol 1.20; Heb 9.12-14; 1Yn 1.7; Mbú 1.5; 5.9 **tútəlí:** 1.17; 3.3-4

ná a ji Zembî á otútálí. Gwá wá á mé sá ná, muud mə búgúlá Yésus yé, a ci ná muud wəɔŋgú ji tútəlí muud.

²⁷ Ká muud ji nə ŋkul ŋkêny nyúúl na nə nyáyé zhíí? Kú nə tɔɔ zhíí. Nəcə ji? Nəcə, bɛ́ɛlə mácɛɛ dí wúsə nə mfíí, í yidá bə búgúlálə.

²⁸ Sá ŋgə tédɔgə ná Zembî mə dɛ ci ná muud ji tútəlí muud ja múúd wəɔŋg mə búgula yí; í ádé bə nəcé ŋgólə sá misóólúgú mácɛɛ mə ŋgó jii myá.

²⁹ Ye Zembî ji nji Zembî *Oyúden? Ye a cugé námá Zembî á bóól búúd bêsh í? Haaw! A ji námá Zembî á bóól búúd bêsh.

³⁰ Nəcə Zembî ji nji ŋgwûd. Nyə wá mə bá ci ná buud ɔ ábiwáág bí otútəlí ja bwé búgula yí. Nyə námá wá mə bá sá ná, búúd bwé cugé búúd ɔ ábiwáág wá bwé ká búgula Yésus íí, a ci ná bwé músə otútəlí ɔ búúd.

³¹ Ye ntó ji ná sá mə jímbál *mbwoomb mácɛɛ nəcé búgá? Mbô! Í cugé ntó! Sá ŋgə yida mpu təl mbwoomb mácɛɛ fwámé céd.

4

Búgá mə Aburaham jísa sá yuug

¹ Shé é ka ci na ná jí shú mə dâ *Aburaham? Mbên yé í á sá ná a bég nə jí?

² Ŋkí í á nywá ka bə ná Zembî nyə á ci ná Aburaham ji tútəlí muud nəcé misóólúgú, Aburaham nyə a nywá jee bə nə zhíí ná a ŋkényúg nyúúl; nji a kú ŋkêny nyúúl mísh mə Zembî dî.

³ Ká Kálaad Zembî ŋgə ci ná ji? Ŋgaá a ŋgə ci ná: Aburaham nyə á búgula Zembî,

Zembî mú l̥ nyə búgə jé jəwɔŋgá,
a mú ci ná Aburaham ji tətəlí muud.

⁴ Sá má mpú ná muud mə sá gúl séy yé má də
ɲwa myána; myána myəwɔŋg mí cúgə ná bwə sá nyə
mpaam, mísə sâ bwə mbíd nyə yí.

⁵ Nji, Zembî má də sá ná muud jí kú bish nyə yé
bég tətəlí muud. Muud má jəlá nə *magələ ntó, kú
lwóya mísóólúgá. Muud mə mágúlə ntó yé, Zembî l̥
nyə búgə jé, a ci ná a ji tətəlí muud.

⁶ Ntó wə *Dávid ɲgə lás ja á ɲgə bwiiŋg mənywa má
múúd jí ná Zembî nyə al̥yé nyə mísóólúgá, á yida
ɲwa nyə ná tətəlí muud yé.

⁷ Dávid nyə á ci ná:

Buud Zembî má juu nə fúlú nyáŋ a kú bish məcɛɛ
wá,

á má jímbal *mísəm myáŋ wá, bwə má jəla.

⁸ Muud Cwamba má bə kú ná kwo l̥ *səm yé yé, má
jəla.

⁹ Jələlə wəwɔŋg, ye wúsə nji shú buud ɔ ábiwáág,
yé wí námə shú búúd bwə cúgə nə ábiwáág wá?
Gwágúgá ná sá ɲgə ci ná: «Zembî nyə a dóg búgə má
Aburaham, a mú ci ná a ji tətəlí muud.»

¹⁰ Jáyé ja Zembî nyə á ci ná Aburaham ji tətəlí
muud yí? Ye í á bə Aburaham má shîn síya ábiwáág,
ye a kú fwo síya? Í á shígé bə a má shîn síya, í á bə a
kú fwo síya.

¹¹ Nyə á ka lóg ábiwáág tâŋ məyɪigyé lwólə ná
Zembî nyə á ci ná a ji tətəlí muud. Zembî nyə á ci
ná a ji tətəlí muud nəcé búgə nyə á *búgəla a kú
fwo síya ábiwáág yí. Ntó, Aburaham nyə á ka zə bə
sósóŋgá á buud bēsh bwə búgúlá Zembî nda nyə kú

síya ábiwáág wá, nəcə Zembî mə lǝ bwo búgá jáŋ, a mú ci ná búsə otútəli ɔ búúd nda Aburaham.

¹² Bɔɔŋg bwə mə síya ábiwáág wá, bwə ka bɛ kuú njɔɔnd sɔ́ŋgú wúsú Aburaham nyə á kyey a kú fwo síya ábiwáág yí, Aburaham ji námə sɔ́ŋgú wáŋ.

¹³ Zembî nyə á kaag Aburaham bənəŋ mpwon buud nyé ná bwə wə bwə bá bə nə shí nyêsh. Í a shigé bə nəcə Aburaham mpúlə bɛ məcəɛ; í á bə nəcə Aburaham nyə a búgula, Zembî mú ci ná a ji tətəli muud.

¹⁴ Í ká bə ná buud bwə ŋgə bɛ məcəɛ wá, bwə wə bí nə kɔw lú ísâ Zembî nyə á kaag yí, mpu ná búgá í mə bə kú nə mfíí, ŋkaagə kú nyiŋgə bə sâ múúd mə wɛmbé nə kənd lâm yí.

¹⁵ Nəcə məcəɛ wə mə du sá ná mpimbə mə Zembî í bíig muud; məcəɛ mə á mbəm bə kú bə, caamúlə məcəɛ kú námə bə.

¹⁶ Gwə wə jí ná, búgə wə í é sá ná muud lágúg mənywa Zembî nyə á kaag má. Í bə ntó shú ná mpaam mə Zembî í mpúyúg, ŋkaagə í mú bə nə mfíí shú mpwon buud mə Aburaham nyêsh. Mfíí wɔɔŋg í cúgə nji shú bɔɔŋg bwə á ləg *mbwoomb məcəɛ wá; wúsə námə shú bɔɔŋg bwə ŋgə búgula nda Aburaham sɔ́ŋgú á sə bəsh wá.

¹⁷ Sá jɔɔŋg jisə Mícilyád ná: «Mə a sá ná wo bəg sɔ́ŋgú á ncúlyá ikúl nə ilwon.» Aburaham ji sɔ́ŋgú wúsú mísh mə Zembî nyə á búgula yéd, Zembî mə du gwômushi mímbimbə, du sá ná sâ í cúgə yí í bəg yé.

¹⁸ Fwála í á bə ná muud kú ná bwánd nə búgə

yí, Aburaham nywáá nyə á ηgə gwaa kənd mísh nə búgá. Nyə a búgula Zembî, a músə bə sóŋgú á zhwog ikûl nə ilwoŋ. Micilyá mí ηgə ci ná: «Bímí ni wə mpwoŋ buud nywô í bá bə yé.»

¹⁹ Nə ndéé, Aburaham nyə á bə nə mimbû kúnə-kúnə nə təd, a ηgə mpu ná nyúul má shîn kə nyə, mudá yé *Sara njúl kundú. Nji, Aburaham nyə á tɛem ηgə dúg isá íni ntáni, búgá jé í á shígé shímba.

²⁰ Búgá í á shígé fúfə nyə ná a shwána ηkaagə má Zembî. Búgá jé í á yida lələshi nyə, a mú yə Zembî gúmá

²¹ a shwu nyúul ncindî nə ncindî ná Zembî ji nə ηkul mə sá sá á mə kaag yí.

²² Sâ jəŋg wə ciyá jí ná: «Zembî mú lə nyə búgá jé jəŋgú, a mú ci ná a jí tətəlí muud» yí.

²³ Cilyá í ηgə ci ná: «Zembî mú lə nyə búgá jé jəŋgú» ni, í cúgé nji shú má Aburaham nyəmfwó,

²⁴ wúsə námə shú dúsá. Zembî mə bá námə lə sá jísú búgá, sə bəsh buud sə ηgə *magulə ná Zembî nyə a gwûmushi Cwámba wúsú Yésus wá.

²⁵ Nəcə Yésus nyə á kaanz zə cé íwushí bísú, Zembî nyə a gwûmushi nyə shú ná sə bəg otətəlí ɔ búúd nyədí míshád.

5

Yésus nyə á zə sá ηkwambula

¹ Nə ndéé, nda Zembî mə ci ná sə mú otətəlí ɔ búúd nəcé búgá ná, mpwogé músə mpədúgá sánŋ Zembî nəcé Cwámba wúsú Yésus-Kríst.

4:19 Mət 17.1-6; Heb 11.11   **4:21** Mət 18.14; Luk 1.37   **4:22** 4.3
4:23 10.9; 15.4   **4:25** Iza 53.4-5, 10; Rom 8.32-34; 1Kr 15.17   **5:1**
3.21-30 **Zembî mə ci ná sə mú otətəlí ɔ búúd:** 3.25-26

² Ntó, nda sá bí nə búgə ná, sá mú nə zhií ná sá ciingya wə Yésus ná ndéé kə bwəma nə mpaam má Zembî. Mpaam nyɔɔŋg dí wə sá ŋgə cugə ja gaád kú ná fúfug yé. Sə ŋgə ntəg cugə milúu ná sán nəcé sá ŋgə bwánd nə búgə jêsh ná sá má bá námə ŋkənwəwə mənəkənwəwə má Zembî.

³ Sə má bul nyiŋgə bə nə milúu ná sán ja *incwaw í ntug í ŋgə bíí sá yí, nəcé sá má mpú ná incwaw í ntug í jígúlí sá ná sá bəg nə zény kələ shwóg.

⁴ Muud nyə á má jíg zény kələ shwóg yé nyə ányingəyé ná də búla ja məbwəbúlán má é də wósos nyə yí; bələ kú búla wɔɔŋgú í mú sá ná a mpúg ŋgə bwánd nə búgə.

⁵ Sə ábúlé sámba nə bwándúlə sá é bwánd ntó yí, nəcé Zembî nyə a má yə sá Nkəŋkə Shíshim ná a ŋgəg nə myeeg sá ccelí mílámúd.

⁶ Kríst nyə á zə yə fwála Zembî nyə á cəxlə yííd, ja sá á bə ná itag-bwool yí, ja jɔɔŋg wə *Kríst nyə á zə yə, zə cé búud bí kú bísh Zembî wá.

⁷ Muud cugé nə ŋkul mpu magulə ná a yə jilá má tətəlí muud; muud ji nə ŋkul yə jilá mə múúd jí fwámé múúd yéd.

⁸ Zembî nywáá ŋgə yida lwágulə ná á ccel sə. Ndəm á ccelí jɔɔŋg nyí ná Kríst nyə á zə yə jilá jisúd sá njúl ná ósól ɔ *mísóm.

⁹ Nkámúsá ná Yésus fwó sá ntó sá njúl osól ɔ mísóm, ŋkəmwəsa nə ja mácií mé má má sá ná Zembî

5:2 mpaam: 6.14; 2Kr 6.1; 12.9; Gal 1.6; 5.4; Ifz 2.5-8; 1Pr 1.10-11; 4.13-14; 5.10, 12 **búgə:** Rom 3.23; 5.2; 8.17-18 **mənəkənwəwə:** 8.17-18; 9.23; 1Kr 2.7; 2Kr 3.18; 4.17; Kol 1.27; 3.4; 1Te 2.12; 2Tm 2.10; 1Pr 5.1

5:3 Zhk 1.2-3, 12; 1Pr 1.5-7 **5:5** 8.39; Sôm 22.6; Heb 6.19 **5:6** 1Pr 3.18 **5:8** Yuá 3.16 **5:9** 1.18; 1Te 1.10

cíg ná sá bí otútálí ɔ búúd ga; ɲgaá ná nyə é ka sá ná sá fáámugí nə mpimbə má Zembî í ɲgá zə yí?

¹⁰ Zembî nyə á nti mwân yé zə yə shú ná shwiy dé í sáág ɲkwambulə mpádúgá sán̄ɲ. ɲkámúsá ná á fwó sá ntó ja sá á bə mizhízhín myé yí, ɲkəməsa nə ja sán̄ɲ mú mpwogé ga. Nyə e bá yə sá cug nəcé Kríst ɲgə cugə.

¹¹ Jêsh námə dí cí. Sá búsə nə milúu ná sán̄ nə Zembî shú má Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst muud nyə á má zə sá ná sán̄ɲ Zembî bág mpwogé jaá gaád yé.

Yésus ji Adam ábɛê

¹² Sâ má ɲgá cɛɛl ci yí jí ná *sám í á zə shí mishwun nəcé muud ɲgwûd, sám wəɲɲgá mú julə shwiy; shwiy mú kala nə búúd bêsh, nəcé buud bêsh wə bwə á sá sám.

¹³ Shúshwóógú ná Zembî zág yə Moyîz məcɛɛ, sám í á bwey də bə shí mishwun; ɲji, Zembî nyə a shígé fwo də ló búúd misám nəcé məcɛɛ kú fwo bə.

¹⁴ ɲji, té wúlə wəla má Adam zə wóós wəla má Moyîz í, shwiy í á ɲgə bii buud bêsh təɔ buud bwə á shígé sá mbií sám nda caamúlə məcɛɛ Adam nyə á caam yí.

Adam nyə jisə vuguli mə múúd nyə á jəla nə zə yé.

¹⁵ Sá cúgé nə ɲkul yiiiga íwushí í Adam nə yána má Zembî. Jí ná, íwushí í Adam muud ɲgwûd í á sá ná zhwog buud bwə bwəmag nə shwiy. Mpaam má Zembî í ntó mínji, yána nyə á yə zhwog buud lúú má Yésus-Kríst muud ɲgwûd yí í bul bə nə mfíí.

¹⁶ Məma salanê jisə mpádúgá sâ Zembî nyə á yə buud mpáam dí yí nə sóólúgá íwushí í múúd ɲgwûd

í á sá yí. Nəcə, sémbýé í á bɛ iwushí i múúd ɲgwûd yí í á bə ná muud má jəlá nə bwəma nə intúgúlí í ayíyáág. Nji, ja búúd bwé má sá mísəm né sâ sâ sâ yí, yána má Zembî dáá í má yida sá ná buud bwé bág otútəlí ɔ́ búúd mísh méd.

¹⁷ Jí ntó, iwushí múúd ɲgwûd nyə á wush yí í á sá ná shwiy í kwágag nə buud bəsh. Nji, Zembî má sá búúd mbíya məma yána lúu má Yésus-Kríst muud ɲgwûd dî; a má sá bwo mənywa, a sá ná bwé bág otútəlí ɔ́ búúd. Bwé bá cugə nəcə *Kríst, bənônɲ ka bá bə mící.

¹⁸ Nda í ká bə ná wusúlə múúd ɲgwûd nyə á wush yí í á sá ná buud bəsh bwé bág nə intúgúlí ná, ntó námé, Zembî nyə ci nə buud bəsh básə otútəlí ɔ́ búúd nəcə sóólágú tútəlí muud ɲgwûd nyə á sá yí.

¹⁹ Námé nda búúd bəsh bwé á má bə ósól ɔ́ mísəm nəcə sóólágú málwê múúd ɲgwûd nyə a sá yí ná, ntó námé wə zhwog buud bwé bá bə ótútəlí nəcə sóólágú mágwág múúd ɲgwûd nyə a sá yí.

²⁰ Zembî nyə á wá *mbwoomb məcəɛ shú ná iwushí í mpyáánzúg. Ná ndeé, kúl səm í á mpyáánz yí, mpaam má Zembî í á nyiɲgə mpyáánz ntɔ́ íwushî.

²¹ Mpaam má Zembî í á mpyáánz ntɔ́ íwushî shú ná, nda səm í á ɲgə jwɔ́, í dúgá sá ná buud bwé bwəmag nə shwiy ná, mpaam má Zembî í jwɔ́g ja gaád, ɲgé sá ná buud bwé bág otútəlí ɔ́ búúd; ná ndeé, sá mú nə ɲkul jee lég cug á kandugə kandugə lúu má Cwám̄ba wúsú Yésus-Kríst dî.

6

Sá básə mimbimbə shú sâ í dúgyá nə misəm yí

5:17 bənônɲ ka bá bə mící: Mat 19.28; 1Kr 6.2-3; 2Tm 2.12; Mbú 20.4,
6 **5:20** 4.15 **5:21** 6.23

¹ Shé kág ci ná ji? Ye shé má jǎlá nǎ ngǎ kǎ nǎ *misám shwóg nǎ shwóg shú ná Zembî ngǎg nǎ bul nyiṅgǎ sá shé mpaam?

² Mbô! Í ajǎláyé nǎ bǎ ntó! Shé á má yǎ, shwiḡ dǎṅg í á má sá ná shé béégyág nǎ misám; shé é ka nyiṅgǎ ngǎ cugǎ mísámúd na ntǎdele?

³ Ngaá bi mǎ mpú ná sǎ bêsh buud sǎ á ngǎ duwan tâḡ buud ǎ Yésus wá, sǎ á má yǎ námǎ nduwán wǎṅgúd?

⁴ Ntó ji ná duwanúle sǎ á duwan yí, sǎ á yǎ, sǎnṅḡ Yésus sǎ mú dǎw. Ntó má kǎ ná, nda ḡkúl áyíyáág má Sónḡgú í á gwúmashi nyǎ ná, shé má jǎlá nǎ ka cugǎ cug ágúgwáan.

⁵ Nǎcé ná, ḡkí sǎ má ci ná shwiḡ dé í músǎ shwiḡ dúsú, gwúmúle yé í é bǎ námǎ gwúmúle wúsú.

⁶ Shé kágá mpu ná mbií búúd shé á dǎ fwo bǎ yí í á bǎ mbádúgá nǎ *Kríst ja nyǎ á yǎ kwolós dí yí. Í á sḡy ntó shú ná ḡkul mísám mí á dǎ bǎ nǎ ndí shédí mílám dí yí í shínúg kandugǎ, shé wúg mǎnyámá má mísámúd.

⁷ Mpugá ná muud má yǎ yé, misám mí ányíṅgáyé ná jwú nǎ nyǎ.

⁸ Nda sǎnṅḡ Kríst sǎ á yǎ ná, sǎ má tǎdúgá ná sǎnṅḡ sǎ é cugǎ námǎ.

⁹ Sǎ má mpú ná nji Kríst nyǎ a gwúm yí, nyǎ abúle ná nyiṅgǎ yǎ, shwiḡ í cúgé ná nǎ ḡkul bii nyǎ.

¹⁰ Shwiḡ nyǎ á yǎ yí í á sǎ ná a béégyág nǎ misám ja ḡgwúd á kandugǎ; cug á ḡgé cugǎ yí jisǎ shú má Zembî.

6:1 3.5-8, 31; 5.20   **6:2** 6.6; 7.4   **6:3** Gal 3.27; Kol 2.12; Tit 3.5; 1Pr 3.21; Mat 28.19   **6:4** 2Kr 5.14-15, 17; Gal 6.15; Kol 3.1-5, 10

6:5 Flp 3.10-11   **6:6** Gal 5.24   **6:9** Mis 2.27; Heb 9.25-28; 1Pr 3.18

11 Námá mbií ηgwúd wəɔηgú, bi mə jəlá nə ηwa bímɛfwó nə bi á mə yə, shwiy dɔɔηg í á mə sá nə bi béégyág nə misám; nji bí ka ηgə cugə shú mə Zembî, kwon mə Yésus-Kríst dî.

12 Sám í á jəláyé ná nə nyiηgə jwú nə mənyúúl mún mə bá yə mánì; mbô, *sám í á jəláyé ná nə sá nə bi dág ηgə bɛ iyéesh ya mənyúúl mún.

13 Kúgá ná dɔ balan nə ikúl í nyúúl bín dɔ sá olfiηgî námá nda bí bí ná málwaa mə misám. Yidagá yə Zembî mənyúúl mún nəcé bi a shí yə, nə ndéé bi mú gwûm. Ntó, balanugá nə ikúl í nyúúl bín dúlə sá ɔ́tətəlî.

14 Sám í abulé ná nyiηgə jwú nə bî; nəcé bí cugé ná íjwûga í məcəɛd, bi búsə mpáam mə Zembî dî.

Sá búsə mikwám mí cug á tətəlî

15 Ntó wá jí? Sá sáág *misám nəcé sá músə mpáam mə Zembî dí, kú ná bə íjwûga í məcəɛ dí? Mbô! Í ajəláyé nə bə ntó!

16 Ngaá bi mə mpú nə bí mə ká yə múúd mənyúúl nə bi é dɔ sá nyə məgwág, bí shwal bə málwaa mé? Bi búsə málwaa mə múúd bí mə sá məgwág nə ndí yé. Bí mə ká bə málwaa mə misám, misám mí kwaamb bí shwiy; bí mə ká bə málwaa mə Zembî, Zembî ci nə bí bí ɔ́tətəlî ɔ́ búud.

17 Akíba nə Zembî nəcé yág íí, bi á dɔ bə málwaa mə cug misám; nji ja gaád íí, bi a mə kənd mílám mín myêsh njíígúlá í ηgá jííguləw buud bəsh yíd, njíígúlá bí á lág yí.

18 Bì a mǎ shwub nǎ misém, bì músǎ mǎlwaa mǎ cug ótútǎlí.

19 Mǎ lǎs ná zhizhe lǎsúlǎ á buud nǎcé bì ádé lǎel gwág. Mwôw mǎ mpús íí, bì á dǎ balan nǎ ikúl í nyúúl bín dǎ cugǎ nda mǎlwaa mǎ mǎsólúgú mí ádudanâ, mǎlwaa mǎ cug á kú bǎsh mǎcǎǎ; zhúgúlâ a cínǎngú í á bǎ ná bì á dǎ sá Zembî mǎlwâ. Jaá gaád íí, ságá ná ikúl í nyúúl bín í bég mǎlwaa mǎ cug ótútǎlí; zhúgúlâ a cínǎngú í é bǎ ná bì é ngǎ cugǎ cug Zembî mǎ gwág nywa yí.

20 Mpugá ná ja bí á dǎ bǎ mǎlwaa mǎ mǎsém yí, í áshígé dǎ bǎ bí yímbúlí ná bì kǎndug milám ótútǎlí dǎ.

21 Wáyé mfíí bí á bǎ nǎ ndí ja jǎǎng yí? Ngáá bì mú dǎ gwág mǎsólúgú mín shwôn, nǎcé mí á dǎ bǎ myǎǎng mi kǎnd múud nǎ shwiy dí myá?

22 Ká jaá ga, nda Zembî mǎ yíl bí mǎnyámá mǎ mǎsémúd sá ná bì bég mǎlwaa mé ná, bì mú ngǎ cugǎ cug á gwág nywa yí, bí mú námǎ nǎ cug á kandugǎ kandugǎ.

23 Haaw, sém í kwaamb múúd shwiy, nǎ Zembî nywáá mǎ yé múúd cug á kandugǎ kandugǎ mpáam nyéd; a yáná gwo kwoŋ mǎ Cwámǎ wúsú *Kríst Yésus dǎ.

7

Sá ngǎ sêy nǎ Zembî mbíí ágúgwáan

1 Bwaang, ja mǎ ngǎ lǎs nǎ bí yí, mǎ mpú ná mǎ ngǎ lǎs nǎ buud bwǎ mpú mǎcǎǎ wá. Ngáá bì mǎ mpú ná mǎcǎǎ mǎ dǎ jwú nǎ muud nǎ ja múúd ngǎ ná cugǎ yí?

² Nda mudá, ñkúmba cɛɛ í ñgə laad nyə nə ñgwúm yé té wêsh ñgwúm ñgə ná cugə yí. Nji, ñgwúm má ká yə, cɛɛ dɔɔŋgú kú ná bii múdá.

³ Ntó ji ná, múdá má ká ntɔ wúl njów báád ñgwúm ná nə mísh íí, bwə jôw nyə nə mudá minɔɔmb. Nji, ñkí ñgwúm má yə, cɛɛ kú ná nyiŋgə bii múdá; á ká ntɔ wúl njów báád íí, a kú bə múdá minɔɔmb.

⁴ Bwaanɟ, jí námə mbií ñgwûd wɔɔŋgú shú dán, bi músə buud ɔ *Kríst, sá jɔɔŋg í á má sá ná bi bəg mimbimbə shú sâ í dɔgyá nə mæcɛɛ yí. Bi á má ntɔ mæbwê má múud shúsúd, múúd nyə a gwúm yé. Í á sɛy ntó shú ná shé wúmég Zembî mpumá*.

⁵ Nəcé, ja shé á ñgə ná bɛ iyéesh í cug múúd yí, mæcɛɛ má á dɔ shwambulə bów-bôw íyéesh bísá. Bów-bôw íyéesh bísá byɔɔŋgú wə í á dɔ ñgə sɛy sádfí íkál í nyúúlúd, mpúmá a cínɔŋg nyə á bə nji shwiy.

⁶ Jaá ga, shé mú mimbimbə shú sâ í dɔgyá nə mæcɛɛ má á dɔ bii shé mikwám má; ntó, shé má wú mikwám myɔɔŋgú. Shé mú mælwaá má Zembî mbií ágúgwáan Nkɛŋkɛ Shíshim ñgə lwágulə shé yí, kú ná bə mbií á yág shé á ñgə bɛ mæcɛɛ nda mäsó cilyá ná.

Ká mæcɛɛ má ñgə kwínd ji

⁷ Shé kág ci ná ji? Mæcɛɛ má má yidá bə *sám? Mbô! Í cúgé nə ñkul bə ntó! Nji, mæcɛɛ má á mbâm bə kú bə, mə a shígé nywá mpu sâ bwə jów ná sám yí. Nəcé, cɛɛ í á mbâm bə kú ci nə mə ná: «Ci wo kú wímb sâ ñkán», mə a shígé nywá mpu sâ bwə jów ná iwímbúg yí.

7:2 1Kr 7.39   **7:4** 6.4; Gal 2.19   * **7:4** Mpumá nyɔɔŋg wə misólúgá.   **7:5** 6.21   **7:6** 6.7; 8.2-4; 2Kr 3.6   **7:7** 4.15   **7:7** Mbá 5.21; Mæt 2.16-17; 3.6

⁸ Sám í á ηwa zhií na mpéndí nííd, í mú sá ná mə téédúg ηgálə wímb isâ mĩmbií mĩmbií. Məcɛɛ mə ká bə kú bə, sám mə yə.

⁹ Té wēsh mə á ηgə ná bə kú mpu məcɛɛ yí, mə á ηgə cugə. Ká, nji mə á ka zə mpu mpéndí yí, sám mú bân lúu,

¹⁰ məε mú yə. Mpéndí í á bə ná í kwáámbug mə cug yí, í mú yidá kwaamb mə shwiy.

¹¹ Nəcə, sám í á ηwa zhií mpéndí, í mú jwángulə mə ná ndéé í mú gwílya mə.

¹² Sâ ηgwúđú, məcɛɛ máá məsə ηkɛηkɛ sâ, sâ məcɛɛ mə ηgə jii yí í njúl námə ηkɛηkɛ sâ, í njúl tátəlí, ηkí nywa.

¹³ Ká, ye sâ ányunywaâ í mə yida bə sâ shwiy shú dáamə? Mbô! Í cúgé ntó! Jí nó sám í á yida ηwa zhií sâ ányunywaâ dí ná í zó gwílya mə; ntó, mpéndí í mú sá nó sám í mpúyúg, í mpúg námə nyín ná wúsə mbiya bów-bôw sâ.

Cug mísám í da wá múud mányámád

¹⁴ Haaw. Sə mə mpú ná məcɛɛ məsə sâ á *shíshim, məε mə ηgə ná bɛ iyéesh í cug múud, mə ji kwám á *mísám.

¹⁵ Sâ gwáméfwó mə ηgə sá yí, mə aηgê nə wámbulə gwo. Mə aηgê nə sá sâ mə céél sá yí, nji sâ mə ηgə mpii yí, gwə wə mə sá yí.

¹⁶ Nda jí ka bə ná sâ mə ηgə sá yí mə aηgê nə cɛel gwo ná, mə mə ka dúg nə məcɛɛ məsə jɔjɔ sâ.

¹⁷ Ntó, məε ná dí ηgə sá isâ mə ηgə sá yí, jísə sám í njúl mə nyúúléd yí.

¹⁸ Mə mpú búbáλέ ná ηkul mə sá mánywa yí í cúgé

cug múúd jâmud. Yéesh nə yéesh jâη wá má jí nə ηkul gwág yí; nji, kú nə ηkul má sá mánywa má ηgá cɛɛl sá má.

¹⁹ Ntó jí ná, mənywa má cɛ́ɛl sá má, mə asáyé mwo; nji məbôw má acééle sá má, mə yidá mpu sá mwo.

²⁰ Nda jí ka bæ ná mə ηgə sá sâ má acééle yí ná, mə dí ηgá sá isâ, jisə sém í njúl mə nyúúlád yí.

²¹ Mə má ka kwey ná nyúl ηkúl nyísə mádí cugud; ηkul nyɔɔηg wá í dɛ sá ná, ja jêsh má cɛ́ɛl sá mánywa yí, mə yida sá məbôw,

²² í njúl ná mə ηgə gwág nywa məcɛɛ mə Zembî mádí lâm dí cwû.

²³ Nji mə má kwey ná nyúl ηkúl nyísə mə nyúúlád í ηgá lúmbuli nə isâ téduga wâm í ηgá magulə yí. Nkul nyɔɔηg í ηgə sá ná mə bəg kwám á ηkul mísém mí nə ndí mádí íkúl í nyúúlád yí.

²⁴ A ηkúηkwónhúlə mə e! Nyúúl ga í ηgə kə nə mə shwiyud. Zə e bá yíl mə méga mányámád e?

²⁵ Yé Zembî, akiba nə wo kwon mə Cwámba wúsú Yésus-Kríst dí!

Í mú ja gaád ná, fɛg nyâm í ηgá sá ná mə bəg lwaá lú məcɛɛ mə Zembî, iyéesh byâm byâη í ηgá sá ná mə bəg lwaá lú ηkul mísém mí nə ndí yí.

8

Shíshim má Zembî wá ηgá kyey nə mbúgula

¹ Ntó, jaá ga dí, buud bwə mú buud ó *Kríst Yésus wá bwə anyíngáyé ná kwo bwəma nə intúgúlí í *mísém.

² Nkul Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim jí nà ndí yí í má yíl wo mányámá má mísámád, wo abálé ná kwo yə shwiy lá mísám, nəcə nkul nyɔɔng wá í ɗa yə múud mə Kríst Yésus cug.

³ Məcə mə Moyîz má á shígé bə nə nkul sâ ntó nəcə cug múúd í cugé nə nkul bɛ mwo. Nji, Zembî nyə a shí sâ; nyə á nti Mwân yé zə jímbal búúd misám. Mwân mú zə ɲwa nyúúl búúd ɔ mísám bí nə ndí yí, ná ndéé Zembî mú yə nyúúl nyɔɔngú intúgálí í mísám.

⁴ Nyə á sâ ntó shú ná shé bág nə nkul mə bɛ ótútəlí bēsh məcə mə ɲgá jii wá, ná ndéé iyéesh í cug múúd ná dí í é ɲgə kyey nə shé, í é bə Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim.

⁵ Buud iyéesh í cug múúd í ɲgá kyey nə ndí wá, isâ í cug múúd wá bāɲ bwá ɗa tâl shwóg yí. Bɔɔng Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim ɲgá kyey nə ndí wá, bwá ɗa tâl isâ í Shíshim shwóg.

⁶ Mpugá ná muud mə bɛ iyéesh í cug múúd yé, məshíné mé māsə nji shwiy*, í njúl ná muud mə bɛ iyéesh í Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim yé, məshíné mé māsə cug, nyə é cugə ná shɛɛ.

⁷ Nəcə wálə lúú iyéesh í cug múúd dí wúsə ifumuga ɲgálə fəm Zembî; í aɲgê nə sá məcə mə Zembî məgwág, í cugé námə nə nkul bwɛɛ sâ mwo mágwág.

⁸ Buud bwá ɲgá bɛ iyéesh í cug múúd wá bwá cugé nə nkul nywa Zembî lámád.

⁹ Ká bi bá bi aɲgê ná bɛ iyéesh í cug múúd, bi mú ɲgə bɛ Nkẹ̀nkẹ̀ Shíshim, nəcə a njul bí mányúúlád.

8:2 3.27; 7.7-11   **8:3** Gal 4.4; Flp 2.7-8; 2Kr 5.21   **8:4** 6.22; 7.4; 13.10; Gal 5.16, 25   **8:6** 6.21; Gal 6.8   * **8:6** 8.6 Wa, shwiy dúsə béégýálə nə Zembî, kú bə zhizhe shwiy sá má mpú yí.   **8:9** 1Kr 3.16

Muud cúgé nə Shíshim má Krîst yé, cugé múúd má Krîst.

¹⁰ Nji, nda jí ná Krîst njul bí mǎnyúúlúd ná, mǎnyúúl mún má é tɛɛm ηgə yə nǎcé misám, *mishíshim mín mí é ηgə ηwa cug† nǎcé Zembî nyə a má ci ná bí músə otútəlí ɔ búúd.

¹¹ Nkí bi bí nə Shíshim má Zembî muud nyə a gwûmashi Yésus yé, mpugá ná nyə e bá námá sá ná Shíshim yé wɔɔηgá í gwûmúshíg mǎnyúúl mún mâ shwiy mǎni.

¹² Nda jí ntó ná, bwaanη, mpugá ná shé básə nə mpwólá, nji kú bə mpwólá ná shé ηgág nə nyiηgə bɛ iyéesh í cug múúd.

¹³ Nǎcé, bí má ká ηgə bɛ iyéesh í cug múúd íí, bi mə bá yə; bí má ká yida ηgə sá ná Nkɛηkɛ Shíshim ηgág nə gwíflya misóólúgú mǎnyúúl má dɛ sá myá, bí bá cugə.

¹⁴ Mpugá ná buud bəsh Shíshim má Zembî ηgə kyey nə ndí wá, bwó wə básə bwân ó Zembî.

¹⁵ Nǎcé, Shíshim bí á lág yí í cúgé *shíshim í sá ná bi bág mǎlwaá, bí nyiηgə ηgə cugə cug ífwaas yí. Bi á yida lág Shíshim í sá ná bi bág bwân ó Zembî yí; Shíshim wɔɔηg í yá shé ηkul ná shé kímúg ná: «Abba‡, Dâ!»

¹⁶ Nkɛηkɛ Shíshim nyəmɛfwó ηgə námá lwágulə *mishíshim míshé ná shé básə bwân ó Zembî búbálé.

¹⁷ Nda jí ná shé básə bwân ó Zembî ná, shé básə námá nə kɔw§ wə Zembî. Shénônη Krîst shé má bá

8:10 Gal 2.20; 1Yn 3.24 † **8:10** 8.10 Bóól bwə ηgə ci ná: «Shíshim má Zembî ηgə yə bí cug». **8:11** 2Kr 4.14 **8:12** 6.18 **8:13** Gal 6.8; Ifz 4.22-24

8:14 1Yn 2.29-3.1 **8:15** Mak 14.36; Gal 4.5-7 ‡ **8:15** **Abba**: Ciyá ni í kə ná Dâ. **8:17** 5.12; Gal 4.7; Flp 3.10-11

§ **8:17** Kəw á jɔjɔ ísá Zembî nyə á kwəmusa shú bwân bé yí.

kɔwɔla mákɔw, ηkí shé ηgə námá kɔwɔla micún myé. Shé ηgə kɔwɔla micún myé shú ná shénón bēsh bág ηkənwə mánkənwə mé.

Milwanó myā mwôw má ηgə zə má

¹⁸ Jugúlə shé ηgə jug mwów mága dí yí í cúgé tɔɔ sâ ja má tédúgá bímbí Zembî mə bá sá ná shé ηkənwəwag yí.

¹⁹ Nəcé, Zembî mə bá zə sá ná buud búsá bwán bé wá bwá mpúyúg. Nə ndeé, isâ byēsh Zembî nyə á té yí í ηgə bwánd sâ jɔɔηgú nə milám ná jig-jig.

²⁰ Nji, ja gaád í, mól mánkul má ηgə lwáfələ isâ byɔɔηg ná í ηgəg nə bɛ cug á kú nə shwóg kú nə shug. Isâ byɔɔηg dí í á vâη ná í kə biil mánkul mɔɔηgúd, Zembî wə nyə a nyasələ byo cínɔηg. Nji, isâ byɔɔηg byēsh í ηgə bwánd nə búgá ná

²¹ dúl jwówúd Zembî mə bá yíl byo lwéfálí jɔɔηgúd, nəcé lwéfálí jɔɔηg í ηgə caam. Ja Zembî mə bá yíl byo cínɔηg yí, í bá ka lóg cug fəlí bwân ó Zembî bwá ηgə cugə yí nə mənkwənwə bwá ηgə ηkənwə má.

²² Sə má mpú ná, zə wós kíkídíga, isâ byēsh Zembî nyə a té yí í ηgə ná jug, ηgə leegya nda mudá ηgə kwi y minú ná a zə byá yé.

²³ Í cúgé námá nji isâ byɔɔηgú; tɔɔ sá bɔɔηg Zembî nyə a má yə Shíshim yé tâη məkagulá wá, sə ηgə námá leegya ηgələ bwánd fwála Zembî mə bá zə tâl sə cé bwân bé dí yí, fwála á bá námá zə yíl mányúúl mäsú mányámád yí.

²⁴ Nəcé, Zembî nyə a má cug sá, nji sâ jɔɔηg í afwóyé ná nyîn, sə ηgə ná bwánd bwándúg nə búgá.

Sâ múúd ηgá bwánd nə búgá yí, á ká dúg gwo, ye nyə é kwo ná bwánd?

²⁵ Nda jí nă, sâ sá aηgê nə dúg yí, sá ηgə bwánd gwo nə búgá nă, sá ηgə bwánd gwo nə jisów.

²⁶ Námă mbií ηgwûd wəəηgá, Nkêηkê Shíshim ηgə námă kwínd sá tag dúsúd; sá ádé mpu sâ í jí nă sá gwáámbúg Zembî mājəgula măsúd yí. Nji, Nkêηkê Shíshim nyəməfwó má də jəgula shú dúsú, də leegya mbií míleegya íciyá í lăsú bisú í cúgé nə ηkul féég yí.

²⁷ Zembî nywáá muud má də bigas ísâ í lâm yé, á də mpu ísâ Nkêηkê Shíshim má də gwáámb cínəηg yí; nəcė Nkêηkê Shíshim ηgə jəgula shú óbúgula námă nda Zembî mə jí nă.

Zembî jí cəgye

²⁸ Sá má mpú ntăg nă Zembî má də sá sâ jêsh í shúgúlag ηkí nywa shú búúd bwá cėel nyə wá, buud nyə á jôw tédəga yéd wá.

²⁹ Nəcė, buud Zembî nyə á bwey fwo tééd mpu wá, nyə á bwey féésh bwo nă bwá bəğlag Mwân yé, Mwân yé bág cúmbá á zhwoğ omínyəηá.

³⁰ Buud nyə á bwey féésh ntó wá, bwó wə nyə á jôw wá; buud nyə á jôw wá, bwó wə nyə á cı nă básə otátalı ɔ búúd wá; buud nyə á cı nă otátalı ɔ búúd wá, bwó wə nyə á yə gúmă wá.

Sâ cúgé nə ηkul yíl shé cėelí má Zembî dî

³¹ Shé kág ná nyiηgə cı nă jí? Nkí Zembî ηgə kyem sê, zó jí nə ηkul nyiηgə lúmbəli nə sá?

³² Nyə a shígé jagɔlɔ fwámé Mwán yé, nyə a keenzh nyə shú dúsú. A tééd fwo keenzh Mwân yé, ngaá ná nyə é kwádɔlɔ yə sá isâ byêsh ashwâ?

³³ Zá jí nə ŋkul shwáman búúd Zembî mǎ féesh wá? Ngaá Zembî nywáá nyə a mǎ bwey ci ná básə otátəlí ɔ́ búúd?

³⁴ Zá jí nə ŋkul sámɔ bwo lésú? Ngaá Yésus nyə a shí yə; bul nyiŋgə bə ná, nyə a shí gwúm, a njul Zembî dí mbwê mǎncwúm, a ŋgə jəgɔla shú dúsú.

³⁵ Jí jí nə ŋkul sá ná sá béégyág nə cɛlí Zembî ŋgə cɛel sá yí? Ye *incwaw í ntɔg, ye yágúwó, ye cúwəlí, ye zha, ye mǎbúwa, ye isâ í áwuwaguwê, ye shwiɣ ná bwé gwú sá?

³⁶ Ngaá jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:
Shwiɣ í ŋgə wáámɔ sá jwów dêsh nəcé wo.
Bwé dúg sá nji nda itɔw
bwé ŋkág nə ndí ná bwé ká cígə yí.

³⁷ Nji, sá ŋgə jág bul ntɔ isâ íni byêsh. Nəcə muud ŋgə cɛel sá yé ŋgə sá ná sá ŋgág nə ntɔ.

³⁸ Mɛɛ mǎ ŋgə ntág mpu búbálé ná gúl sá cúgé nə ŋkul béég sá nə cɛlí Zembî ŋgə cɛel sá yí: tɔw shwiɣ, tɔw cug, tɔw *wəéŋgales, tɔw isâ í ŋgə wá buud mǎnyámád yí, tɔw cug ga, tɔw jɔwŋg zág yí, tɔw isâ í ŋgə ntɔ buud ŋkul yí,

³⁹ tɔw mǎŋkul mǎ gwôw, tɔw mɔwŋg mǎ shí, tɔw gúl sá Zembî nyə a té yí, kú nə tɔw sá jí nə ŋkul béég sá nə cɛlí Zembî ŋgə cɛel sá kwon mǎ Cwámɔa wúsú *Kríst Yésus dí yí.

8:32 5.8; Yuá 3.16   **8:34** 4.25; Mís 2.33; Heb 7.25; 1Yn 2.1   **8:35**
2Kr 5.14   **8:36** Sòm 44.23; 2Kr 4.11   **8:37** 1Yn 5.4-5   **8:38** Ifz
1.21; 1Kr 3.22; 15.24; 1Pr 3.22   **8:39** 5.5; Yuá 3.16; 2Kr 13.13; Ifz
1.4; 2.4; 1Te 1.4; 2Te 2.16

9

Izɹæyêl ji fééshá má Zembî

¹ Námá nda má jí múúd má *Kříst ná, búbólé wá má zá lás éga, mə abwííngé ijǒǒ; lâm wâm Nkêŋkê Shíshim ngó kyey nə ndí yí í ngə magulə ntó.

² Mə ngə ci fwámé ci ná lâm cúgé bwεε bə mə ná shεε, mə ji nə məma mácey mə lâm má ngó kə nji shwóg nə shwóg.

³ Mə ji námá nə ŋkul jee magulə ná məmэфwó bég nə məzhúŋgúlú, ná mə wá yídag béégya nə Kříst shú bwááŋg wá kúl búúd má á zə byêl byélé á shí ga yí.

⁴ Bwá, bag ó *Izɹæyêl, Zembî nyə á ŋwa bwo tâŋ bwân bé, a yə bwo mən̄kən̄wa mé, a sá isɹ nə bwo, a yə bwo məcεε mé, a yə bwo zhií ná bwá dúg yə nyə gúmá, a kaag bwo mən̄kaagó mé.

⁵ Bwá wá bí nə ímpáámbó í á fwɹ ibεεnd, mpwɹɹ buud nyáŋúd wá Kříst nyə á zə byêl byélé á shí ga yé, nyə, Zembî mə ntǒ sâ jêsh yé, á jəla nə gúmá kandugə á kandugə! Amen.

⁶ Ntó cugé ná ŋkaagó má Zembî í á má yə íyíy-yíy, mbô. Í yidá bə ná, mpwɹɹ buud Izɹæyêl nyêsh dí nyísó fwámé Izɹæyêl;

⁷ nyêsh tεεm námá bə mpwɹɹ buud má *Abɹaham, nyêsh dí nyí fwámé bwân bé. Nəcə Zembî nyə á ci nə Abɹaham ná: «Wá *Izaag wá mpwɹɹ buud má á kaag wo í bá zhu yé.»

9:2 MmN 32.32   **9:4** bag ó Izɹæyêl: MmN 4.22; Ozé 11.1 **gúmá:** MmN 16.10; 24.16-17; 40.34-35 **isɹ:** Mət 17.7; MmN 24.7-8 **măcεε:** MmN 20-24 **mən̄kaagó:** 3.2, 4; 4.13, 17; Gal 3.6, 14   **9:5** 15.8; MmN 3.6, 15 **Kříst:** Mat 1.1; Rom 1.3-4   **9:6** 3.3-4; 2.28-29   **9:7** Mət 21.12; Mat 3.9

⁸ Ntó má ká ná, bwân múúd mæ byá næ yéesh jé á muud wá, bwó dí búsé bwân ó Zembî; bæŋg á byá næ ŋkaagé má Zembî wá, bwó wé búsé nyæ fwámé bwân.

⁹ Næcé Zembî nyæ á kaag ná: «Mæ bá nyingæ zæ námó mbií fwálá gaád, *Sara mú bá bæ næ mwámudûm.»

¹⁰ Í cugé námó nji bímbí má ŋgé ci ni. Gúl sâ í á bæ ná, Ræbéka bá mpáámbe jíúsá Izaag bwé mú bæ næ bum læ mowáás.

¹¹ Í á ka bæ, bwân kú fwo byél, bwó kú fwo sá tæ mánywa tæ mæbôw, Zembî mú sá ná tádúgá yé í bwámag. Næcé tádúgá yé í dæ bæ nji nda nyáméfwó mæ féesh ná.

¹² A dæ féesh múúd, kú bæ ná muud nyé ámæ fwo sá mísóólúgá, nji muud á céél jôw yé, a jôw. Ntó, nyæ á ci næ Ræbéka ná: «Mwân acúmbâ mæ bá bæ mwân á ntombú lwaá.»

¹³ Gwé wé jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná: «Mæ á cæel *Yákwab, mæ mpii Iso».

Zembî cugé næ olílingî

¹⁴ Ntó má ká ná ji? Ná Zembî ji næ olílingî? Mbô! Í cugé ntó!

¹⁵ Mpugá ná nyæ á ci næ Moyîz ná: «Nyæŋg má é cæel gwág ŋkúnkwónjúlæ yé, mæ gwág; nyæŋg má é cæel gwág cey lámúd yé, mæ gwág.»

¹⁶ Ntó ji ná Zembî má dæ féesh múúd næ lâm íŋkúnkwon, kú bæ næcé muud bælæ næ yéesh, ŋkí ntág ná muud bulálæ yímæ.

¹⁷ Sá jæŋg wé jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná Zembî

9:8 Gal 3.7; 4.23   **9:9** Mat 18.10, 14   **9:10** Mat 25.21-23; Rom 11.6   **9:13** Mal 1.2-3   **9:14** 3.5; Mbá 32.4   **9:15** MmN 33.19; Mat 20.1-15   **9:16** Ifz 2.8   **9:17** MmN 9.16

nyə á ci nə Farawôŋ ná, «Mə a tâl wo njwú-buud shú ná mə lwóyá ñkúl nyâm wódí, jíné dâm jwɔ́g shí nyêsh.»

¹⁸ Ntó jì ná Zembî má dɛ sá ná, muud á céél gwág ñkúñkwónhúlə yé, a gwág; nyɔɔŋg á céél sá ná a bág nə núŋ yé, a sâ.

Zembî jì fɔlì nyódi míféeshád

¹⁹ Wo é ci na ná: «Ká nəc é jí Zembî mə nyíngé dɛ jum búúd yí? Nəc é, zó jí nə ñkul ləl lúu nə cígúlá Zembî má ñwa yí?»

²⁰ Eékyé, yé mwâ muud! Wo wá zó ná wó kaad nə Zembî? Ye mpɪi nyí nə ñkul ci nə muud nyə ámə mɛ nyə yé ná: «Nəc é jí wo ámə mɛ mə ntága yí?»

²¹ Nkí ntág ná ye mɔɔl məmɪí cugé nə zhíí ná a mɛg isâ í gúmá, mɛ námá zhizhe ísâ nə yagó jé ñgwûd nə ñgwûd?

²² Zembî nyə á cɛel lwóya mpimbə jé nə ñkul nyé; nji, buud í á bə ná a jáŋguləg nə zhwuŋá wá, nyə á yida jísɔw bwo kú lámusa.

²³ Nyə a jísɔw bwo ntó shú ná buud á gwág cey lámúd wá bwé mpúg bímbí á jí nə milwané yí, bwó buud nyə á bwey kwəmusa ná a bá yó mílwané myɔɔŋg wá.

²⁴ Buud bɔɔŋgá, jísə sə buud nyə á jôw wá. Nyə á jôw ntág sə, kú bə nji wúlə *Oyúden dí, nyə a jôw námá buud íkúl ishúsúd.

²⁵ Jí námá nda nyə á ci kálad má Ozê dí ná; ná: Kúl búúd í á shígé bə kúl jâm yí, mə bá jôw gwo ná kúl jâm;

9:18 MmN 4.21; 7.3; 9.12; 14.4; 1Pr 2.8

9:20 Iza 29.16; 45.9

9:21 Zhe 18.6; 2Tm 2.20

9:22 2.4, 8

9:23 5.2

9:24 1.16;

10.12 **9:25** Ozê 2.23; 1Pr 2.10

buud má á shígé bul ceel wá,
mə jôw bwo ná wəabábə.

²⁶ Námá kúkúl nyə á ci nə bwo ná:

bí cugé kúl jâm yí,
bwə bá jôw bwo cínəng ná
bwân ó Zembî á kuwô.

²⁷ Izayí nyə a shí námá bwú ηkúgú shú *Izərayêl ná:
Buud ə Izərayêl tɛem bulya nda shɛ á mân,
Zembî mə bá cug nji búbaalê.

²⁸ Nəcə, Zembî mə bá sá sóólúgú nyə á ci yí
wa shí gaád; a bá casulə wə ná mán kú bwánd.

²⁹ Jí námá nda Izayí nyə á bwey ci ná, ná:

nda nəcé Cwámba á ηkul nyêsh
lúgálə sá búbaalé bwân,
ηki sá á má zə bə nda Sódóm,
námá nda Gomor.

³⁰ Shé kág ci na ná ji? Shé má ci ná ikúl í cugé
Oyúden yí, í á shígé ηgə sɔ́ zhíí ná Zembî cíg ná básə
ótátəlí ə búúd; nji, Zembî má ci ná básə ótátəlí ə búúd
nəcə bwə jéégúlə míkwon wə Yésus.

³¹ Ká Oyúden bəη bwə á ηgə sɔ́ ná bwə bá ótátəlí
nə baagulələ máççɛ; nji, bwə áshígé bə.

³² Bwə á shígé ka bə ótátəlí nəcé ji? Nəcə bwə
á shígé ηgə bwánd ná bwə é bə ótátəlí nəcé jéégúlə
kwon wə Yésus. Bwə á ηgə táduga ná bwə é bə ótátəlí
nəcə ηgálə sá misóólúgú; bwə á ka bwíim kwóógú lú
mábəəgúd,

³³ námá nda jí cilyá Kálad Zembî dí ná; ná:
Dugá! Mə má bwíig kwóógú lú mábəəgú Siyôn*

9:26 Ozê 1.10   **9:27** Iza 10.22-23   **9:29** Iza 1.9   **9:30** 10.20

9:31 10.2-3   **9:32** 4.4-5   **9:33** Iza 8.14; 28.16; 1Pr 2.6-8   * **9:33**

Siyôn: Nyə á bə məma mbún bwə á lwɔ́ ηgwála á Yurúsalem cínəng
gwów yí.

kwóógú í é du búlal búúd yí.
Nji, muud mə jéég kwonj cínəng yé
nyə abúle sámba.

10

Zembî má cug múúd yêsh mə búgula yé

¹ Bwaanj, mə ngə bul ji ná Zembî yág *Oyúden
cug, gwé wé mə jí nyə məjəgula mām dí yí.

² Jí búbálé ná bwé á mə mpu wá mílúú ázembî
dî, mə jee námə mpu bwiiŋg ntó. Nji, bwé ngə wá
mílúú nda wəancím-ncím, kú mpu ísá bwé jálá nə
mpu yí.

³ Jí ná, bwé ampúyé gwág váál Zembî mə du sá ná
muud bág tútəlí yí, bwé á mə ka ba nyəŋ zhí shú ná
bwé bág otútəlí mísh mə Zembî dî. Bwé á mə yida sá
míngáádá nə otútəlí ó Zembî.

⁴ Jí ná, iséy məcex mə á ngə cɛɛl sɛy yí, *Kríst wé
nyə á zə casulə byo shú ná muud yêsh mə *búgula
yé, Zembî cíg ná a ji tútəlí muud.

⁵ Í njúl ná, shú bálə tútəlí nəcé məcex, Moyíz nyə á
cilə ná: «Muud yêsh mə báágúlə məcex yé, nyə é *dúg
cug nəcé məcex.»

⁶ Nji, shú bálə tútəlí muud nəcé búgá, cilyá wúsə
ná: «Nda ci wódí lámúd ná: zé mə bá bád kə jonud?»
Ntó ji ná wó cɛɛl ná Kríst nyíngəg shulə.

⁷ «Nda námə beeg ci ná: zé mə bá shulə kə mínjîm?»
Ngaá Kríst nyə a shí bwey wú mínjîm?

⁸ Micilyá myáá mí ngə ci ná: «Lán wí wo kúnə-
kúnə, wí wódí mpud, wí wódí lámúd». Lán wəonj
wé sá ngə cúndə yí, lán í ngə jíguli buud búgá yí.

⁹ Jí ná, wó ká lás nə mpu wô ná Yésus ji Cwámba, wo búgula nə lâm wô ná Zembî nyə a gwúmushi nyə, wo dúg cug.

¹⁰ Jí ntó. Muud má du búgula nə lâm, Zembî mú ci ná a ji tətəlí muud; muud lás nə mpu, Zembî mú yə nyə cug.

¹¹ Nəcə Micilyá mí ηgə ci ná: «Muud mə jéég kwon nyádí yé nyə abále sámba.»

¹² Ntó ji ná mwâ Yúden nyə anğê nə salan nə mwâ Gərêk; bəsh bí nə Cwámba ηgwúd. A du bwádan nə buud bəsh bwá jəw nyə wá zhwog zhwog ibwádán.

¹³ Micilyá mí ηgə ci ná: «Muud yêsh mə bá kámb Cwámba yé, a bá dúg cug.»

¹⁴ Ká ntədəlé búúd bwá é kámb Zembî, bwá kú fwo búgula nyə yé? Ntədəlé bwá é búgula, bwá kú fwo gwáduga lán yé yé? Ntədəlé bwá é gwáduga lán yé, kú nə muud mə cúndə yé?

¹⁵ Ntədəlé múúd nyə e cúndə, Zembî kú fwo lwâm nyə yé? Micilyá mí ηgə mpu ci ná: «A mán jəjə məkuú ná ndéé məkuú mə búúd bwá ηgə kyey nə jəjə lán wá e!»

¹⁶ Ká, buud bəsh dí bwá á magulə Jəjə Kéel. Jí námá nda Izayí nyə á ci ná, ná: «Cwámba e, zə nyə a *magulə lán sé á ηgə kyey nə ndí yé?»

¹⁷ Í njúl ná búgə í du zhu lán múúd mə gwág yíid; lán wəηg wə Kéel má Kríst.

¹⁸ Mə ηgə ka shílá ná: Ye Oyúden bwá á shígé gwág lán wəηgú e? O! Bwá á shí dí gwág í? Nğá Micilyá mí ηgə ci ná:

Buud bwá á shí gwág mákál shí ga nyêsh dı;

10:9 1Kr 12.3; Flp 2.11   **10:11** 9.33   **10:12** 3.22   **10:13** Zhu 3.5   **10:15** Iza 52.7   **10:16** Iza 53.1; Yuá 12.38   **10:17** Yuá 17.20
10:18 Sòm 19.5

obwiingye o lán iciyá byáη í á shí kə ná ndeé
kə kumə íjumə i shí byêsh dî.

19 Ká mə nyiηgə námə jî ná: «Ye bag ó *Izəɾəyêl bwə á shígé wámbulə gwág? Bwə á shí yida gwág. Ngaá ná Moyîz nyə a shí bwey jaaw bwo nda Zembî nyə a lás ná, ná:

Mə bá sá ná bi sáág bóól búúd wú,
í njúl ná bwə cúgé námə fwámé lwoη búúd,
Mə sá ná bi fíimug lwoη búúd jí kú nə fag yí.

20 Izayí nyə a bále námə lás ná, Zembî má ci ná:
Buud bwə á shígé ηgə sɔ mə wá bwə á kwey mə.
Bəoηg bwə á shígé ηgə jî mə tɔɔ sâ wá,
mə a sá ná bwə mpúg mə.

21 Nji, shú bag ó Izəɾəyêl, á ci ná Zembî má ci ná:
Mə má téég məbwə jwôw ncindî ηgələ jôw bwo,
bwə kúl búúd á məlwə, kúl búúd á miηgáádá.»

11

Zembî nyə a shígé myaas kúl búúd jé

¹ Má shílá ná ná, ye Zembî nyə a má myaas kúl búúd jé e? Mbô! Í cúgé ntó! Ngaá mə jî mwân *Izəɾəyêl, mwân á mpwoη buud má *Abəraham, bεend mə Bəηzhamê dî?

² Zembî nyə amyáásé kúl búúd jé nyə á bwey féesh yí. Ye bi mə jág sâ Mícilyá mí ηgé bwiing shú má Eli ja nyə á shwəman Izəɾəyêl wə Zembî yí?

³ Ná Eli nyə á ci ná: «Cwám̄ba, bwə má shîn gwú *búúd o mícúndó bwô, bwə shîn caam *wóálatâr

---

10:19 Mbá 32.21; Rom 11.11   **10:20** Iza 65.1; Rom 9.30   **10:21**
Iza 65.2   **11:1** Mis 22.30; 2Kr 11.22; Gal 1.13-14; Flp 3.5   **11:2**
11.29; Sôm 94.14; Zhe 31.37   **11:3** 1Oj 19.10, 14, 18

bwô; mæ má lúg fwó, bwé ηgə námá sɔ ná bwé gwú mæ.»

⁴ Nji, Zembî nyə á bɛsa nə nyə ná ji? Nɔgá nyə á ci ná: «Mə á kənd buud otóóshin zangbá koogú shú dām məmɛfwó, bāη bwé á shígé bwεε kúd məbwónη shí ná bwé yə Baal gúmá.»

⁵ Námá mbií ηgwúdu wəəηgá, gúl bábaalé buud Zembî nyə a féesh mpáam nyéd yí jí ná ja gaád.

⁶ Nyə a féesh bwo mpáam nyéd, í á shígé bə ná bwé á fwo sá wúl jɔ sóólúgú; í ká bə sâ mísóólúgú, mpaam kú ná bə mpaam.

⁷ Ntó má kó ná ji? Ná sâ bwân wə Izurəyêl bwé á ηgə sɔ yí, bwé ábííyɛ gwo; nji bábaalé Zembî nyə a féesh yí, gwé wə má bií gwo. Bóólúgá bāη bwé á sá minɔgáádá

⁸ námá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná; ná:
Zembî nyə a sá ná,

zə wóós múús í
bwé bég minjimbúlá,
mísh máη má bég kú dúg,
məlwə máη má bég kú gwág.

⁹ Dávid má ci námá ná:
Iseηgyá í dəg byáη í bég bwo láámb,
í bég bwo wód, bwé bíílug ná ndeé,
bwé bāg lóg myəna mí jéllá nə bwo myá.

¹⁰ Mísh má bég bwo yídúgú nə yídúgú
ná ndeé bwé ηgəg nə jújufə nda wəancím-ncím;
sáág ná bwé jig mányámád kú yəwula.

¹¹ Má shíllé ná ná, Ja *Oyúden bwé á sandula ntúni
yí, ye bwé á búla mbəəgú á kandugə? Mbô! Í cúgé

ntó! Iwushí byáŋ í á má yida sâ ná Zembî cúgug ikûl ishús, á cug byo shú ná Oyúden bwé saág wú.

¹² Dugá, iwushí Oyúden bwé á wush yí í á sá ná buud ɔ shí bwé bígúg; bálúlə bwé á búl yí sá ná ikûl ishús í bígúg. Nkámúsá ná í bə ntúni, nkámusa nə ja Oyúden bēsh bwé bá magalə *Krîst ná ndéé bwé *dúg cug yí.

¹³ Yésus nyə á lwám mə ná mə bwíngug ikúl í cúgé Oyúden yí Kéel dé. Ntó, má jaaw bí buud cúgé Oyúden wá ná mə ngə gwág nwyə iséy byām byəngá.

¹⁴ Mə ngə gwág byo nywa ntó nəcé mə ji nə búgá ná mə e shwambələ bag dām Oyúden ná bwé saág wú ná ndéé bóól wá cínəngá bwé mú dúg cug.

¹⁵ Yílúlə Zembî nyə á yíl bwo máləngú yí í á sá ná buud ɔ shí bēsh bwé bígúg zhíí bwé kwámbulə nə nyə. Í tééd ná bə ntó, nkámusa nə ja bwé bá nyingə zə məbwə mə Zembî dí yí. Ngaá í bá bə bwo nda bwé mə gwúm gwúmúg íí!

¹⁶ Ja múúd mə sá ná, buléd á tééd sá nə mpumá á má mwáágulə yí, a kənd gwo koogá shú mə Zembî yí, ngaá ná a má kənd mpúmá nyēsh koogá shú mə Zembî íí? Í ká bə ná mikəplé mí líí mísə sâ mə Zembî, ngaá ná məbwə mə líí jəng mə é bə námə Zembî isá byé?

¹⁷ Sá ηwágá ná bwān ó Izurəyēl nda olivyē Zembî nyə á bə yé. Zembî nyə á ka fēy mósól məbwə mə líí jəngá, a mú kə ηwa wo, wo njúl mbwə á olivyē nyə á kó ntó yé, a zə fəen kál nyə á fēy məbwə nyádí olivyē dí yí. Wo músə námə ηgə ywó məkúl mə ηgə bád wú mikəplé mí líí jéd má.

18 Wo ajáláyé nə sá ŋkwámá nə fwámé məbwê má líí, wo dí ŋgá ŋkêny mikɔɔlá, mikɔɔlá wə mí ŋgá ŋkêny wo.

19 Wo é ci ná: «Ŋgaá ná nyə a fêy məbwê má líí shú ná mɛɛ mə fáánawog cínɔŋ?»

20 Jí mpu bə ntó. Zembî nyə a wéég məbwé má líí nəcé má bálə kú nə búgá; wɛɛ má ka ntâg ŋwa jiya nəcé wo bálə nə búgá. Nji, wo kú bɛɛg ŋkêny nyúul, yidagú bə nə fúndúgú.

21 Zembî tééd fwo bə kú jagulə fwámé məbwê má olivyê yé, wɛɛ wá nyá é jagulə yé? Wo ó bey!

22 Dúgúg ná Zembî ji nə jɔ lâm, a njúl námá nə ŋkúd. A ji nə ŋkúd shú bɔɔŋg bwé á má búla wá; a njúl nə jɔ lâm shú dwô, ŋkí wo ŋgə kə shwóg nə ŋgələ jéég nyúul jɔ lâm jé jɔɔŋgúd; ŋkí ntó dí, a bá námá fêy yíl wo.

23 Bɔɔŋg bwé á búla wá bāŋ íí, bwé ká yɔw cug jáŋ á kú nə búgá, Zembî ŋwa bwo, nyiŋgə fɛɛn kúl bwé á fwo dɛ bə yí, nəcé a ji nə ŋkul mə sá ntó.

24 Wɛɛ muud wó á bə mbwê á olivyê nyə á kɔ ntó yé, Zembî nyə á kə fêy wo zə fɛɛn nyádí olivyê dí kúl wó áshígé byêl yí. Nkámúsá ná á sá ntó nə wo, ŋkəmsa nə bɔɔŋg bwé bwey bə məbwê mâ líí jɔɔŋg wá. Ŋgaá ná nyə e bá námá zə nyiŋgə fɛɛn bwo kúl bwé á byêl yí?

Kúl búúd Izɔrəyêl jêsh í bá dúg cug

25 Bwaŋg, mə acéélé ná bi jágúg jɔjɔ yuug Zembî nyə á ŋgə baagulə shwoó dí ga, bi a bá dúg ná bi má bul bə nə fɛg. Jí ná, bóól bwân ó *Izɔrəyêl bwé bá

námá bæ nji miŋgáádá miŋgáádá ná ndeé kə wóós ja bíl íkúl byêsh í bá kə wó Zembî yí.

²⁶ Ntó, kúl búúd Izarəyél jêsh í mú námá bá *dúg cug nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, náóó:

Muud mə bá zə yíl búúd mányámád yé mə bá zhu Siyôn*.

A bá zə jímbal bag ɔ Yákwab cug jáŋ á kú bísh Zembî.

²⁷ Sɔ mə bá sá nə bwo wó ni.

Mə bá sá gwo ja mə bá yíl bwo *misóm myán yí.

²⁸ Nda *Oyúden bwó ηgə ban Jɔɔ Kéel ná, Zembî ηgə ηwa bwo nda mizhízhíη myé, sâ jɔɔηg jí shú mfíí wún; nji, nda nyə á bwey féésh impáámábə byán ná, á bul cɛel bwo.

²⁹ Mpugá ná Zembî nyə ádé nyiŋgə déég sâ nyə ámə yána yí, a kú nyiŋgə cénd njúwúlú nyə ámə jɔw múúd yí.

³⁰ Nacé, yág íí, bi a sá Zembî məlwê. Nji, kidíga, a mə gwág bí ηkúηkwónjúlə. A gwág bí ηkúηkwónjúlə ntó nacé Oyúden sálə nyə məlwê.

³¹ Ná ndeé, bwó ηgə sá Zembî məlwê ja gaád shú ná a gwágúg bwo cey lámúd námá nda nyə á gwág bí cey lámúd ná.

³² Nacé Zembî nyə a fad buud bêsh íbyeshed shú ná a bâg námá gwág bêsh ηkúηkwónjúlə.

Shé gúmálúgá Zembî

³³ Oó! A nyàn məma fwo múúd ná ndeé Zembî e!

A fug nyé nə mpúyá yé í mə lal ηkúl e!

Muud cugé nə ηkul shwánzələ mícígúlá myé,

11:26 Iza 59.20-21; 27.9; Zhe 31.33-34 * **11:26** *Siyôn*: Nyə á bæ məma mbúnjə bwó á lwɔ ηgwála á Yurésələm cínɔŋg gwów yí. **11:29** 3.3-4; 15.8 **11:32** 3.22; Gal 3.22 **11:33** Zhb 11.7; Sòm 139.17

muud cugé nə ɲkul bigas íyuug á má yigula yí.

³⁴ Micilyá mí ɲgə mpu ci ná:

Zó nyə a má ná fwo mpu tédúgá má Zembî?

Ŋkí ná, zó nyə á má bwɛɛ cwîny nyə?

³⁵ Zó nyə a má fwo yə Zembî sâ

shú ná a kág ɲgə bwánd ná

Zembî nyíɲgəgú yə nyə yé?

³⁶ Nəcé, sâ jêsh í zhu wó Zembî; nyə wó má sá ná sâ jêsh í bág; sâ jêsh jísá yí, jísə shú dé. Gúmá bág nə nyə kandugə á kandugə. Amen.

12

Yálə Zembî nyúul

(Ifz 4.1-16; 1Kr 12.12-27)

¹ Nə ndeé bwaanɲ, nda Zembî má gwág sá cey lámúd ná, mə bándúlə bí ná bi yánág mənyúul mán tâɲ *mətúnuga mâ mikuwó, mətúnuga yálə Zembî, mətúnuga nyé é gwág nywa má. Ntó jì yálə Zembî gúmá fwámé yə.

² Kúgá bɛ məfúlú mâ cug ga; yidagá bíd ná Zembî céndúg bî, a yág bí fɛg ágúgwáan, bi dúg mpu sâ á ɲgə jî yí; ntó jì ná sâ jí ɲkí nywa yí, sâ í jála yí, sâ jí kú nə tɔɔ lág yí.

³ Nda Zembî nyə á sá mə mpaam ná, mə lás nə muud yêsh á gwoonɲ jín; má ci ná, muud kú bul gúmal nyáméfwó ntɔ mínji. Muud yêsh ɲwág nyáméfwó nda á jí ná, bɛ bímbí lə búgə Zembî nyə á yə nyə yí.

11:34 Zhb 15.8; Iza 40.13   **11:35** Zhb 41.3   **11:36** 16.27; 1Kr 8.6   **12:1** 6.13; 1Pr 2.5   **12:2** Ifz 4.22-24; 1Te 5.21   **12:3** 1.5; Mat 20.26; 1Kr 12.11, 28; Ifz 4.17

⁴ Mpugá ná muud jí nà nyúul ñgwúdá, í njúl ka bæ nà ikúl ñkí bulya; ikúl í nyúul byɔɔng byêsh í ádé sêy séy ñgwúd.

⁵ Námé mbií ñgwúd wɔɔngá, sá má tɛɛm bæ ñkí bulya, sá bêsh sá búsa sɛɛngyá nyúul ñgwúd dî wá *Krîst, sá bêsh sá ñgá bæ leedyá nda ikúl í nyúul muud.

⁶ Zembî nyə á ñgə yə sâ isâ í yána byé nà jɔ lâm, isâ í yána byɔɔng bísə mimbii mimbii. Ñkí Zembî má yə múúd ñkul ná a cúndág micúndá, muud wɔɔng cúndág nà bímbi lá búgá á jí nà ndî yí.

⁷ Nyɔɔng jí ná a dúg sêy nà bóól yé, a séyág; nyɔɔng jí ná a dúg jííguli yé, a jíígúlig;

⁸ nyɔɔng jí ná a dúg bándələ búúd yé, a dúg bándələ; nyɔɔng jí ná a dúg sá yána yé, a dɔ sá dwo nà lâm ñgwúd; nyɔɔng mə dɔ tɔw shwóg kyey nà bóól yé, a dúg bæ nà zény ja á dá kyey nà bwo yí; nyɔɔng mə kwíind ínkúñkwónúal i búúd yé, kwíindág bwo nà məshusɛg.

Mbúgula mə Yésus má jəlá nà cɛɛl múúd yêsh

⁹ Cii lagá cɛɛlí jí kú nà məkəñ yí. Mpiigá məbɔw, nywílyágá nà mənywa.

¹⁰ Dugá bæ nà mácey mpédúgá nyín nda omínyonɔ́ bwa ñgá ciila wá. Muud yêsh sɔ́g ná nyə wá búlag dɔ gúmal bóól búúd.

¹¹ Séyágá nà Cwám̄ba mbií á ná bibibi, kú sá ílɛm, nji zény nà zény.

12:4 1Kr 12.27   **12:6** 1Kr 12.4-11; 12.27-14.40; 1Pr 4.10-11   **12:7** Mis 6.1-3; 2Kr 9.5, 7   **12:9** 2Kr 6.6; 8.24; 1Tm 1.5; 1Pr 1.22; 1Kr 13.4-7   **12:10** 14.15; Yuá 13.14-15; Gal 5.13; 6.3, 10; Ifz 4.2; Flp 2.2-3   **12:11** 8.9; Gal 5.25; Mbá 3.15

12 Bì má jǎlá nə bə nə məshusug nəcé bí ηgə bwánd nə búgá ná Zembî mə bá sá bí mənɣwa; bí má ká bwəma nə *incwaw í ntug, bí jísów; bî ɔ sá kááfə májəgula.

13 Dugá kwíínd búúd ɔ Zembî bwə ηgə jii kwííndyá wá, bî dɛ sɔ ná bî dúg lág ójón bídí mínjów.

14 Dugá bwádan nə buud bwə lwágulə bí cúwálí wá; dugá bwádan, bî kú lweem.

15 Búúd bínón njúl wá bwə ka bə nə məshusug, bí nyíi máshusug məɔηgúd; bwə ká bə nə yé, bí jii námá yé dɔɔηg.

16 Dugá bə cún mpádúgá nyín. Kúgá dɛ bɛ ísâ í álal-ηkul; yidagá bɛ byɔɔηg bísə ηkwón á muud yêsh yí. Muud kú bɛɛg bə nə tédúgá ná nyəmɛfwó wə má búl bə nə fɛg.

17 Bì kú dɛ bweel mábôw. Sógá ná bî dúg sá mənɣwa mísh má búúd bêsh dî.

18 Ŋkí jí nə ηkul bándá, ságá mimbii mín myêsh ná bî cágəg nə buud bêsh ná shɛɛ.

19 Yé búúd má búl cɛɛl wá, kúgá dɛ kunda bímɛfwó; dugá bíd ná Zembî wə dúg lwóya mpimbə dɛ kunda bî; nəcé jí cilyá Kálaad Zembî dí ná: «Mə wə má bá dɛ kunda, mə wə má bá dɛ yə búúd myána». Ntó wə Cwámba ηgə ci yé.

20 Í njúl námá nyinɣə bə cilyá ná:
Múúd ηgə lúmbali nə wo yé ká gwág zha,
yág nyə idâw;

12:12 5.2-3; 8.24-25; Mat 24.13, 22; Luk 18.1; 1Kr 10.13; 1Te 2.14

12:13 Gal 6.10; Heb 13.2 12:14 Mat 5.44 12:15 Zhb 30.25;

1Kr 12.26; 2Kr 11.29 12:16 Mik 3.7; 1Kr 1.10-11, 19-20, 27-28; 8.1

12:17 Mik 20.22; 1Kr 6.7; 1Te 5.15; 1Pr 3.9 12:19 Mbá 32.35; Mat

5.39 12:20 Mik 25.21-22; Mat 5.44

á ká gwág shwáásúlə minú,
 yóg nyə sá á ηgúləg yí.
 Ja wó sá ntó yí, wo má ηkúnd nyə
 máág má kuda lúúd.

²¹ Wo kú bíd ná yéesh sálə mábôw í ntóg wo ηkul;
 yidagú də sá ná mənywa mwô má dúg ntə mábôw
 bwé sá wo má.

13

Krīsten má jəlá nə sá micî məgwág

¹ Muud yêsh má jəlá nə sá micî məgwág. Nəcé, icî
 byêsh bí shí ga dí yí í ηgə zhu wə Zembî. Zembî wə
 nyə a təl micî myêsh mísə myá.

² Ntó má ké ná, muud mə ləl lúu nə cî yé má ləl lúu
 nə téegyá isâ Zembî nyə a táág yí. Buud bwé sá ntó
 wá bwé sá ná Zembî yóg bwo intúgúlí.

³ Wo ajəláyé nə fúndə ójwû ja wó də sá mənywa
 yí; nji, ηkí wó də sá mábôw, wo wə má jəlá nə fúndə.
 Nkí wó cəel cugə kú fúndə cî, dɛgú sâ mənywa, cî nyə
 é yidá faag wo.

⁴ Mpug nə cî wúsə sól məsáal má Zembî shú dúlə
 bándulə wo nə wo dúg sâ mənywa. Nkí wó də sâ
 mábôw, wó jəlá nə fúndə; nəcé, cî í də bə nə kafwele
 shú nə a dúg yə búúd intúgúlí. Cí wúsə sól məsáal
 mə də lwóya mpimbə má Zembî, də lámusa nə buud
 bwé də sá olíŋgí wá.

⁵ Gwə wə jí ná, muud má jəlá nə magulə íjwûga í cî
 nə jə lám, kú bul bə nji nəcé fúndələ nə Zembî nyə á
 bá gwág nyə mpimbə.

13:1 Mis 5.29; Tit 3.1; 1Pr 2.13-14; Mbú 13; 20.4   **13:1** Mik 8.15-16

13:3 1Pr 2.14; 3.13   **13:5** 2.15

⁶ Sá jɔɔŋg námá wá bí má ða jána ótóya yí. Buud bí ná bwá dúg ŋwa ótóya bɔɔŋg wá, Zembî wá nyə á tâl bwo ná bwá dúg sâ ísáy byɔɔŋg.

⁷ Yágá muud yêsh sâ bí mbíd nyə yí: bí jána múúd tóya tóya yé; bíl ísâ byêsh bí má jálá nə jána yí, bí yə búúd bwá jálá nə ŋwa wá; muud mə jálá nə fúndúgú yé, bí fúndə nyə; nyɔɔŋg mə jálá nə gúmá yé, bí yə nyə gúmá.

Cug cɛlí

⁸ Kúgá bə nə mpwálá nə muud; mpwálá í bəg nji cɛlí ná nyíga cɛel nyíga, nyíga cɛel nyíga. Nəcé, muud mə cɛél bóólúgá yé, ŋgə mpu bɛ məcɛɛ.

⁹ Nɡaá bi mə mpú ná məmpéndí má ŋgə ci ná: «Ci wo kú sá mínəmb, ci wo kú gwú múúd, ci wo kú júwo, ci wo kú wímb ízhaá sâ.» Məmpéndí mənə nə mósól mēsh má ŋgə ci nji sâ ŋgwûd ná: «Cɛelug múúd yêsh jísé wo kúná-kúnə yé nda wó cɛél wóméfwó ná.»

¹⁰ Muud jí nə cɛlí yé cugé nə ŋkul sá múúd jí nyə kúná-kúnə yé məbôw. Ntó jí ná, muud mə cɛél bóólúgá yé, ŋgə mpu bɛ məcɛɛ.

¹¹ Nɡəgá nə cugə cug cɛlí jɔɔŋg, nəcé bi mə mpú ná fwála sé ŋgə cugə ga í músə wəla bí má jálá nə juum ígwəd yí. Nəcé ja gaád íí, jwów Cwámba mə bá zə yíl shé mánýámád yí í mú bul bə kúná-kúnə ntə jwów sá á magalə Yésus yí.

¹² Bulú má bul kə. Sə myáásugá isâ í ða sîy yídúgád yí; sé yídágá ŋwa íkeny i gwáná bwá ða lúmbuli nə ndí mánkényad yí.

13:7 Mat 22.21   **13:8** Yuá 13.34; 1Kr 13; 16.14; Gal 6.10   **13:9**
Mbá 5.17-21; Ləv 19.18; Mat 22.34-40; Gal 5.14; Zhk 2.8-13   **13:11**
1Te 5.5-8   **13:11** Ifz 5.14-16; 1Kr 7.29-31   **13:12** Ifz 5.11; 6.11,
13; 1Yn 2.8

13 Sá cügəgá cüg á otátəlí, mbií í jélá nə mánkenya mə mwásə yí: kú nə idína í álal-ηkul*, kú nə shwágúlə məlwəg; sá kú sá jaŋga, kú sá ásíy-síy, kú nə ozhuyâ, ku mpíi təə muud.

14 Yidagá ηwa *Krîst nda káándə mə bwáád†, bí kú bíd ná iyéesh í cüg múúd í nyíngəg ηgə kə nə bí cüg ábúbəwud.

14

Maguləgá bəəng bwá afwóyé lal wá

1 Muud jí ná nə búgə ηkí tag yé, bí ó magulə nya; bí kú sənusa mákəl nə nyə nə yé mbií mítédúgá.

2 Jí nə ηkul bə ná, ηgwól múúd ηgə téduga ná a jí nə ηkul də sâ jêsh, nyəəng jí nə búgə ηkí tag yé nyə ηgə də nji idêw í ífambá.

3 Muud ηgə də sâ jêsh yé bəg kú mpyêny ηgwól; nyəəng nyə aŋgê nə də sâ jêsh yé bəg kú dúg ná nyəəng ηgə də yé ηgə jág sá; nəcé Zembí mə magulə námə nyə.

4 Wεε wə zə mə zə sámb ízhaá lwaábulə iwushí? Nkí á kyabε, í dúg mása yé; ηkí á ku, í dúg námə nji mása yé. Nji nyə é kyabε, nəcé Cwámba jí nə ηkul mə sá ná a kyábεg.

5 Jí námə ná, ηgwól múúd mə dúg ná dúl jwəw í búl bə fwámé jwəw cə dúl, ηgwólúgá nyə mə ηwa mwəw

---

13:13 Luk 21.34; Ifz 5.18 * **13:13 idína í álal-ηkul:** Mbií idína wəəng í á də bə, buud də nə ηgul ntə mínji, buud sá jaŋga kú nə məsus.

13:14 Flp 2.5; Kol 3.15 † **13:14 ηwa Krîst nda káándə mə bwáád:** Ntó jí ná cügə mbií wí ná muud mə dúg bí yé bəg nda a ηgə dúg Krîst.

14:1 1Kr 8.1-13; 9.22; 10.23-33; Kol 2.16, 20-22; 1Tm 4.4-5; Heb 13.9

14:1 15.7 **14:2** Dan 1.8; 1Kr 10.25-28 **14:5** Gal 4.10

mêsh cé ηgwûd; muud yêsh nádag nə sâ nyáméfwó má kwey ná jí tátəlí yí.

⁶ Muud mə təl ηkúmba jwów shwóg yé, a sá ntó shú má Cwámba; muud mə dá sâ jêsh yé ηgə də shú má Cwámba, nəcé a ηgə yə Zembî akíba; nyəəηg nyə aηgê nə də sâ jêsh yé ηgə námá yə Zembî akíba.

⁷ Mpugá ná muud ηgwûd nə ηgwûd á gwoonηg jísú nyə aηgê nə cugə shú nyáméfwó, ηgwûd nə ηgwûd kú námá yə shú nyáméfwó.

⁸ Nkí shé ηgə cugə, shé ηgə cugə shú má Cwámba; ηkí shé mə yə, shé yə shú má Cwámba. Ntó ji ná, təə shé má cugə, təə shé má yə, shé básə buud ɔ́ Cwámba.

⁹ Haaw, sâ jəəηg wə *Kříst nyə á yə, a nyiηgə gwûm nə ndî yí, shú ná a jwúg nə mimbimbə, jwú nə mikuwó.

¹⁰ Ká nəcé jí wé mə sámb *mínyəηê woó iwushí yí? Nkí ntâg ná, nəcé jí wé mə mpyêny mínyəηê woó yí? Mpugá ná shé bêsh shé má bá tów kəəd dí njów mílású má Zembî.

¹¹ Mpugá ná jí cilyá Kálaad Zembî dí ná:

Mə Cwámba ηgə cugə yé mə ηgə ci náəó:

«Buud bēsh bwə bá kúd mə məbwónη, bēsh bwə bá ságusə mə nə mimpu myáη».

¹² Gwə wə jí ná, muud yêsh á gwoonηg jísú má bá kə bwəma nə shitóg mísh má Zembî dî.

Kú wá ηgwól bəəgú zhíd

¹³ Ntó, shé yówug dúlə yéya mábξé shémé nə shémé; shé yídágá ηwa cígúlá ná muud nyə ajáláyé nə wá ηgwól bəəgú zhíd, kú sá gúl sâ í é búlal ηgwól yí.

14 Sâ má zé ci ga, mə mpú ná jí búbálé, mə mpu ntó nəcé mə jí muud mə Cwám̄ba Yésus. Jí ná, gúl sâ cúgέ ηκί lwaaḡwo ná j̄an̄ yé mbií wó cí. Nji, múúd mə ká tódúgá ná «sâ ga jí ηκί lwaaḡwo», sâ j̄oηg mú bə ηκί lwaaḡwo shú déd.

15 Ntó jí ná, ηκί dálə wó dá gúl dæg yí í ntágulá mínyoη̄ woó, mpug ná sósólúgú wô w̄oηgú í cúgέ sósólúgú cεlí. Kú sá ná dálə wó dá gúl dæg yí í gw̄ílyág ηgwól mínyoη̄ woó, í njúl ná *Kříst nyə á yə námé shú dé.

16 Sá jí ηκί nywa shú dwô dí yí, ηκί wo dág ná í é ntágulə * ηgwól múúd ná ndεé bwə mú jág lás nə wo, wo bíd j̄an̄ sâ.

17 Mpugá ná Faan má Zembî í cúgέ sâ ídæg nə m̄ηgul. Faan má Zembî d̄úsə sâ á cug ótútəlí, cug á ná shεε, cug m̄əshusug, isâ íni byēsh í ηgə zhu wə Nk̄ηk̄ē Shíshim.

18 Muud mə séy nə Yésus mbií w̄oηg yé, Zembî gwág nyə nywa, buud magulə nyə.

19 Nda jí ntó ná, shé s̄ógá ná shé sáág isâ í é sá ná buud bwə cúgəg ná shεε yí; isâ í é sá ná buud ó gwooηg bēsh bwə ηgəg nə lal búgəd yí.

20 Wo kú bεeg caam sósólúgú má Zembî nəcέ gúl dæg. Sâ j̄ēsh jáá jí fúbán; nji, jí bówúlə ná wo dág wúl ndólúgú í é wá ηgwól múúd b̄oogú zh̄íd yí.

21 Í nywa ná wo bág kú də cúdú ηκί ná kú ηgul m̄álwəg, wo cíg sâ j̄ēsh jí nə ηkul wá mínyoη̄ woó b̄oogú zh̄íd yí.

14:14 14.23; Mat 15.11; Mis 10.15; Tit 1.15   **14:15** 1Kr 8.1, 11-13; 13; Gal 6.10   * **14:16 í é ntágulə:** Sá ná muud s̄mág.   **14:17** Mat 6.31-33; 1Kr 8.8; Gal 5.22-24   **14:21** 1Kr 8.13

22 Búgá wó ngá *búgula shú sóólúgú wɔɔŋg yí, baaguləg gwo mpédúgá biná Zembî obá. Muud jí ná micígulá myé mí ádé kənd nyə mábɛɛd yé, a má jəla.

23 Muud mə dá wúl ndólúgú a ngá zhízhigə yé, a má ηwa mábɛɛ mísh má Zembî dî, nəcé sóólúgú wɔɔŋg í cúgə sóólúgú búgá. Sóólúgú wêsh múúd mə sá nə milám mímbá yí wúsə *sám.

15

Sá bégá yuug Krîst nyə a lwágula sá yí

1 Sá buud íbúgá í á má fifə wá, sá kúgá də mpyəny ozhigə-zhigə wə bɔɔŋg bwə ngá ná zhízhigə wá; sá ajáláyé nə də sɔ̄ nji isâ sá má gwág nywa yí.

2 Muud yêsh á sádí gwoŋg dí sɔ̄ɔ̄g ná ηgwól bág nə mənywa, shú nə nyâŋ lálug búgád.

3 Mpugá ná *Krîst nyə a shígé ηgə sɔ̄ nji mənywa mâ nyəmɛfwó. Nyə á yida cugə nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəəó: «Zembî, məlwíy bwə də lwíy wo má má má shúgula nə mə.»

4 Mpugá ná sâ jêsh Zembî nyə a sá ná bwə cílag yág yí, í á bə nə sá ηwág njígulá cínəŋg, sá bág nə zény kálə shwóg, nə ñkán, nə ndéé sá mú mpu bwánd nə búgá.

5 Zembî muud má də sá ná sá bág nə zény kálə shwóg, sá bə nə ñkán yé, ká sá ná bi dúg bə cún mpédúgá nyín nda Krîst Yésus nyə a lwó yuug ná.

6 Ntó, bi mú bá də yə Zembî gúmá bi njúl lâm ηgwûd, cún ηgwûd, nyə Zembî jí Sóŋgú mə Cwámba wúsú Yésus-Krîst yé.

7 Ntó, ηgəgá nə cugə kú wá mbéégí mpédúgá nyínúd, námə nda Krîst nyə á cugə nə bí ná. Cugəgá ntó shú ná Zembî bág nə gúmá.

8 Mə ηgə bwaagulə bí ná Zembî ji abúgúlág, gwə wə Krîst nyə á ηwa nyəməfwó tâη sól məsáal á kúl *Oyúden yí, shú ná məηkaagə Zembî nyə á kaag osóóηgú ó bæend má mə bwəmag.

9 Jíga kóómb di, ikûl ishús í ηgə mpu ná Zembî mə gwág bwo cey lámúd, bwə mú yə Zembî gúmá nda jí cilyá Kálaad Zembî dí ná, nəəó:

Sâ jəəηg wə mə bá də ságusə wo nə ndî tâm ikûl í cúgə Oyúden yí.

Mə bá də sey ísusa ságusə jínə dwô.

10 Jí námə cilyá ná:

Bí ikûl ishús,
bínóη kúl búúd mə Zembî
ságá məshusəg.

11 Í nyiηgə námə bə cilyá ná:

Bí ikûl ishús byêsh ságúsəgá Cwám̄ba,
ikûl í búúd byêsh í ságúsəg nyə.

12 Izayí nyə á ci námə ná:

Nta mə Yése mə bá bád
ηwa íjwúga, jwú nə ikûl ishús;
ikûl byəəηg í bá də bwánd sóólúgú yé nə búgá.

13 Zembî muud mə də sá ná buud bwə dág bwánd ísâ nə búgə yé, ságə ná milâm mí lwándúg bí nə fwámé məshusəg, mí bə bí ná shəe búgə bí ηgə *búgula yííd. Ja jəəηgú ηkul mə Nkəηkə Shishim í mú sá ná bí ηgəgə nə kə shwógə nə shwógə ηgə bwánd nə búgá.

15:7 14.1 15:8 Mat 15.24; Mis 3.25-26 15:9 Sôm 18.50 15:10
Mbá 32.43 15:11 Sôm 117.1 15:12 Iza 11.10 15:13 5.1-2;
8.14-16, 24-28; 12.12

Pwôl ηgə bá cœel sá minjəənd

14 Bwaəŋg, kóómb jín di, məməfwó mə ηgə mpu kú nə məshwán ná bi mə lwánd nə jəjə mítédúgá, bi mə shîn námə mpu sá jêsh bí mə jálá nə mpu yí, bi mú námə nə ηkul də yéya məcwûη mpédúgá nyín.

15 Nji tœem bæ ntó, mə mə ηgə cilə bí nə búbaalé mányaan bíl íkúlúd shú ná bi nyíngəg ηgə téduga isá bí mə bwey mpu yí. Mə sá ntó nəcé Zembî nyə a sá mə mpaam,

16 a sá ná mə bég sóol məsáal mə *Krîst Yésus shú íkúl í cúgé *Oyúden yí; mə ηgə sá sáal dœəŋgú t̄əŋ nda fada mə də sá *mátúnuga ná, ηgə cúndə Jəjə Kéel mə Zembî. Iséy byœəŋg bí ná mə sáág ná íkúl í cúgé Oyúden yí í bég mətúnuga Zembî ηgə magulə má, mətúnuga Nkəŋkê Shíshim mə t̄əl koogú shú déd má.

17 Sâ jœəŋg í sá ná mə ηgəg nə bəgəwa nə bələ múúd mə Krîst Yésus, mə bəgəwa nə iséy mə ηgə s̄ey shú mə Zembî yí.

18 Jí ntó, mə cugé nə ηkul bwiing gúl sâ shús, nji iséy Krîst nyə á balan nə mə ná mə sáág yí; nyə a sá ná íkúl í cúgé Oyúden yí í sáág Zembî mægwág; nyə á balan nə iciyá byám nə mísóólúgú myâm.

19 Nyə á balan námə nə ηkul í də wéeshali *məshimbá nə *isâ í mímbúgú, ηkul mə Shíshim mə Zembî. Sóólúgú wœəŋg í á s̄y mbií á ná mə á mə bwiing Jəjə Kéel mə Krîst tééd Yurúsəlem nə cínəŋg mákoogú məkoogú, kə kumə shí á Iliri.

20 Mə á bul j̄i ná mə bwíŋgug Jəjə Kéel kúl múúd nyə afwóyé bwelœ cwééd Krîst yí, shú ná mə bég kú ηgə lwə kúl bóól búúd bwé á sá məbwamé yí.

21 Mə á yida bɛ sâ jí cilyá Kálaad Zembî dí yí, ná:
 Buud cúndó í á shígé fwo kumə bwádí wá bwə bá
 gwág,
 bɔɔŋg bwə á shígé fwo gwág lán yé wá bwə bá
 wámbələ.

22 Sâ jɔɔŋg námə wə í á du laa mə ija ija nə nda zə
 nŋ bídí.

23 Ká ja gaád íí, mə cúgé ná nə sâ mə sá wa máshí
 mágaád, í njúl nə té mímbû mimbû mə du bwey bə
 nə yéesh nə mə zə nŋ bídí;

24 mə ŋgə téduga nə ja mə bá kə Kpanyá yí, mə
 bá ciŋgya zə dúg bî nə ndéé, ja mə é bá gwú yéesh
 dúgúlə bí yí, bí ka bá kwíínd mə nə mə kág nə njɔɔnd
 shwóg.

25 Nji, ja gaád mə kə Yurúsəlem kə kwíínd búúd ó
 Zembî.

26 Ntó ji nə okristen wâ Masedwân nə Akayî bwə
 á ŋwa cígúlá nə bwə sɛɛŋg míkwííndyá kənd búúd ó
 Zembî wâ Yurúsəlem búsə məbúwa dí wá.

27 Bwáméfwó bwə á ŋwa cígúlá, nji í njúl nə jísə
 bwo mpwólá. Jí bwo mpwólá nəcé okristen wâ
 Yurúsəlem wə bwə á bə nə isâ í kwíínd búúd cug á
 Shíshim dí yí, bwə mú kaaw yə íkûl ishús; í jii námə
 nə íkûl ishús í ŋwág isâ í ŋgə kwíínd cug á shí ga dí
 yí, kaaw yə bwo.

28 Ja mə é ka bá shîn sá sóólúgú wɔɔŋgú nə mə mə
 cwámbələ bwo mikwííndyá myɔɔŋg yí, mə ka bá zə
 ciŋgya nŋ bídí kə Kpanyá.

29 Mə mpú nə mə bá zə nə ocúncêsh ó Kríst bêsh ja
 mə bá zə nŋ bídí yí.

³⁰ Nda shé bēsh búsá búúd ɔ Cwám̄ba Yésus-Krîst ná, nda jí námé ná Nkēṅkē Shíshim ṅgə sá ná shé cílag ná, bwaanṅ, mə bándúlé bí ná bi wág m̄anyúúl gwáná má ṅgə gwána yííd, ṅgəgá nə jəgula nə Zembî shú dâm.

³¹ ṅgəgá nə jəgula nə Zembî shú dâm ná mə fáámugí, buud búsá kú *búgula Yésus n̄ṅ Yudéa wá bwé bág kú nə zhií bwé sá mə məbôw; ntâg námé ná buud ó Zembî wâ Yurúsəlem bwé lágúg mikwíindyá má ṅgə kə nə ndî myá nə jəjə lâm.

³² Í jii ná í bág ntó shú ná mə bág bə nə məshusug ja mə bá zə bídí yí, mə zə bá woga ṅkí Zembî mə magulə.

³³ Zembî á mpwogé jííg nə bi bēsh. Amen.

16

Məbódá

¹ Má c̄eel ná bi mpúg kóól wúsú Febe. A ji *jaákwon *Dɔ lú óbúgula á Kan̄krê dî.

² Bi ɔ lág nyə tâṅ muud mə Cwám̄ba, mbii í jálá nə buud ó Zembî yí, bí kwíínd nyə mbii kwííndyá wēsh nyə é jii yí. Nyə á má kwíínd búúd ṅkí bulya, t̄eem bə məm̄éfwó.

³ Bi ɔ bódá mə Priska bá Akilas buud s̄ónṅ ṅgə s̄ey iséy í *Krîst Yésus wá.

⁴ Bwé á nywá gwíílya byáṅ ícug nəcé cugúlə mə; məm̄éfwó námé dí ṅgə yə bwo akíba, mədɔ mə óbúgula mēsh mə cúgə *Oyúden má má ṅgə námé yə bwo akíba.

⁵ Bi ɔ bódá námé mə Dɔ í d̄ə s̄eṅgya bwádí njów

yí. Bì ɔ bédá Ipanêt shwé waamé alâm; nyə wə nyə a tééd *búgula Krîst nûη Azi.

⁶ Bì ɔ bédá mə Maríya muud nyə á bul jísow cún shú dán yé.

⁷ Bì ɔ bédá mə mimbyêl myâm Androníkus bá Zhuniyas sánónη sá á bæ mímbwug dí wá; báá bwé á tééd bæ buud ɔ Krîst nə mə, bwé ηgə çê bóól *búúd ɔ lwámá.

⁸ Bì ɔ bédá mə Ampiliyatus, muud mə ηgá bul cœl cug σεηγί á sánónη Cwám̄ba dí yé.

⁹ Bì ɔ bédá mə Urubê muud sánónη ηgá sêy iséy í Krîst yé, bí bédá námé mə Stakis shwé waamé alâm.

¹⁰ Bì ɔ bédá mə Apelēs muud sá á mə dúg ná ndéé sá magulə ná a ji fwámé krîsten yé. Bì ɔ bédá mə buud ɔ njów mə Aristobúlus.

¹¹ Bì ɔ bédá mə mbyêl wâm Herodiyon; bí bédá mə bœonηg búúd búúsé búúd ɔ Cwám̄ba njów mə Narasis wá.

¹² Bì ɔ bédá mə Trifen bá Trifos budá bwé á mə jísow yíηgá shú mə Cwám̄ba wá; bí bédá námé mə abábə waamé Perasis mudá nyə á mə námé bul jísow yíηgá shú mə Cwám̄ba yé.

¹³ Bì ɔ bédá mə Rúfus muud Zembî nyə a féesh kwonη mə Cwám̄ba dí yé; bí bédá námé mə nyœonηgú yé, nyə á bæ námé mə tâη nyœonηgú.

¹⁴ Bì ɔ bédá mə Aseηkrit bá Flegon, nə Hermes nə Patrobas nə Hermas nə bóólúgá bwááηg bēsh bónónη búúsé wá.

¹⁵ Bì ɔ bédá mə Filologos bá Zhuli, nə Nere bá kóól yé, nə Olémpas nə bóólúgá búúd ó Zembî bónónη búúsé wá.

¹⁶ Ngəgá nə kúlulə məkúlulə mə buud ó Zembî.

Mæðɔ má óbúgula ó Krîst mêsh má ηgə bəda bî.

17 Bwaanɔ, buud bwə dú sá ná buud bwə bág məcún məcún wá, bwə ηgə lúmbali nə njígúlá bí á ηwa yí, oshwon bi ɔ káálúgə nə bwo; kúgá dɛ kyey nə bwo sámbá.

18 Nəcə mbií búúd wəɔnɔ í áηgê nə sá iséy í Cwámba wúsú Krîst, bwə ηgə sá iséy í mímwə myán. Bwə dɛ balan nə jɔjɔ íciyá í lésú nə jɔjɔ míkaand, dɛ jwánɔulə búúd bwə afwóyé kyé wá.

19 Buud bēsh bwə ηgə gwáduga cug mágwág bí báá ηgə cugə yí. Mə ηgə bul gwág məshusug nə bí shú dɔɔnɔgú; má jii ná bí bág nə fag sálə mánywa dî, bí bə ná sán kóómb á məbðw.

20 Zembî á mpwogé wál bá zə cwaas *Sátan bídí mákuú dí shí. Cwámba íshé Yésus ká sá bí mpaam.

21 Timotê muud sá ηgə sêy séy ηgwúd yé ηgə bəda bî; mimbyêl myâm Lusyus nə Yason nə Sosipater bwə ηgə námə bəda bî.

22 Mə Tertiyus muud ηgə cilə kálaad éga yé*, mə ηgə bəda bí məbədə má sɛɛnɔyá shé á má sɛɛnɔyá nə Cwámba yí.

23 Gáyus ηgə námə bəda bî. Mə njul nyádí njów, cínɔnɔg námə wə Dɔ lú óbúgula dēsh í dɛ sɛɛnɔyá yé. Erâst jî bân-mása á wa ηgwála yé ηgə bəda bî, mwáánɔ Kwárutus ηgə námə bəda bî.

24 †[Cwámba íshé Yésus-Krîst ká sá bí bēsh mpaam. Amen.]

16:17 Mat 7.15; 2Te 3.6; Tit 3.9-10; 2Yn 10   **16:18** Flp 3.19; Kol 2.4   **16:19** 1.8   **16:20** 1.7   **16:21** Timotê: Mis 16.1   * **16:22** Tertiyus wə Pwòl nyə á ηwa ná a cílɔg kálaad éga yé.   **16:23** Erâst: 2Tm 4.20   † **16:24** Míl mícilyá mí ayág mí cúgə nə iciyá íni.

²⁵ Shé yágá Zembî gúmá, nyə muud jí nə ŋkul sá ná Jɔjɔ Kéel lúlushig bí yé. Jɔjɔ Kéel dɔɔŋg wó má á ŋgə cúndə ja má á ŋgə bwiŋg lán má Yésus-Krîst yí. Na Jɔjɔ Kéel ni dí wó Zembî má sá ná sá mpúg jɔjɔ yuug jé nyə á ŋgə baagələ shwoó dí yí.

²⁶ Zembî á kandugə kandugə má ka sá ná sá jɔɔŋg í búgúlíg ja gaád. Ná ndéé ikûl ishús í mú nə ŋkul jee mpu gwo ja bwé lɔ micilyá mí *búúd ə micúndá yí. Nyə a sá ná í búgúlíg shú ná bwé búgúlág nyə, bwé sá nyə mágwág.

²⁷ Nyə Zembî muud ŋgwúd nə ŋgwûd jí nə fɔg yé, nyə wó ŋwág gúmá kandugə á kandugə nəcə sá Yésus-Krîst nyə a sá yí. Amen.

Kálaad Zεmbî : Sə́ á Gúgwáan New Testament in Makaa

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Makaa

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Makaa

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-11-16

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

d1606f4a-0ada-5be8-9b44-23b40e4b3495